

0290.

5960

Nenas mask.

L. Anzengruber.

Wanemuise

näitelawa

↔ TARTUS. ↔

Mm. 142

Lahkenns tähelepänemiseks!

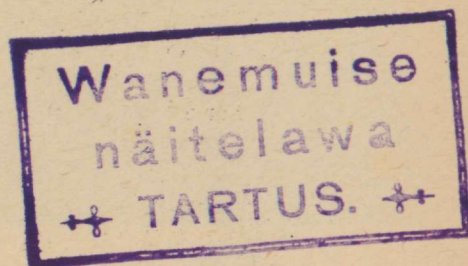
Raamatut palutakse korralikult hoida! —
Arvanatatud ehk rikunud eksemplari eest
mõutakse kolm rbl. tasu.

Meeljas käsne.

Rahvatükk 4 waatuses.

L. Huzengruber.

Tõlkinud: K. Kadak.

Wanemuise näitelawa.

Oktober 1911.

76210

2.

Osalistid:

Anton Hutterer, kapitalist ja majavõõmanik.

Sidonia, tema naene.

Hedwig, tema tütar.

August Stolzenthaler.

Schalanter, treialmeister.

Barbara, tema naene.

Martin

Joseph

} nende lapsed.

Herwig, Barbara ema.

Johann Duncker, sell } Schalanteri juures.

Michel, õpipoiss

Robert Frey, klaverimänguõpetaja.

Jakob Schön, aednik ja majahoidja
Huttereri juures

Anna, tema naene.

Eduard, tema poeg, preester.

Höller, Stolzenthaleri juomasõber.

Beller, aednik Stolzenthaleri mõisas.

Resi, laps ehoidja.

Stötzl.
Katscher.
Sedlberger. } Wiieni kergatsid.
Mostinger, trahteripidaja
Toni, tema lapselaps, wie aastane poiss
Werner, arst.
Kraft, kohtuametnik
Seeburger, sandarm.
Stöber, salapolitseinik.
Stzwanger, wangiwahit.
Berger.
Minna } tema tütrek. } linnast rohelistesse
Stille } } sõitnud
Kaks hulgust.

Trahteriwõrad. Hulgused. Sandar-
mid. Liikuwa politseiwahikorra
saatjad. Soldatid

Teise ja kolmanda waatuse sündmused on ühe
aasta hiljem, kui esimese waatuse sündmused, ühel

4.

ja selsamal päewal päälelõunast ku-
ni õhtuni; neljanda waatuse sündmused
mõni nädal pärast seda.

Tegemisekoht: Wieni linn ja ümbrus

Aeg: Olewix.

Esimene vaatus.

[Aed. Õue ja osa suuremast üürima-
jast on näha; es aed, mis paremalt poolt
pahemale üle näitelava ulatab, millel
keskel värav on ja mis pahemal pool
ühe kõrvalise käigu juures lõpeb, kust
üks otse majast aeda viib.]

1. etendus

Schön ja Anna [aiatööd tehes]

Schön [põlvitab ühe lillepeenra kõrval.]

Anna üks niin!

Anna [walab ühte peenart, teine walamisekann
on tema kõrval.]

Schön [kuna ta wastust ei saa.] Üks
niinelint müümiseks. [Waatab]

üles] Aga mis sa sääl siis teed? Sa waldad juba kolm korda ühte ja seda sama kohta.

Anna [paneb ära] Täewake, õigus. Sa tahtsid midagi.

Schön. Kinnelintisid. Ma pean siia paar puud kinni köitma.

Anna. Oi heldene, need panin ma ühe tibakannisisse.

Schön. Ja kaldasid wett pääle, ja nüüd ywad nad wae sees. Siis õngitse nad wälja. Mis sul siis on?

Anna [on nüüd ühest tibakannist wälja õngitsenud ja annab temale.] Ara küsi omelti nii kollisti. Kas sa siis ei tea, mis päew täna on? Kas ta ei wõi iga minut tulla, meie kõrgeaauline härra poeg?

Schön [wisedes]. Meie kõrgeaauline härra poeg. Muidugi wõib ta tulla, ja kui ta tuleb, siis on ta siin, see ei ole aga kellegi

põhjus niusuguseid wigurid teha.

[Kuulda on majanella]

Anna. Sina, keegi kõlistab. Wiimati -

Schön. No muidugi, päsepäewa ajal hakkab ta kõlistama, kus kõik uk-
sed lahti on.

Anna. Haljapärast wahest!

Schön. Üks waimulik härra ei tee
walja.

[Tälle kõlistatakse.]

Anna. Sääal sa kuulad nüüd!

Schön. Noh, see oleks ilus! [Jooksab
wärawast wälja ja siatagast paremale
poole ära.]

Anna. Hlhi, kuidas ta jookseb! Ta ei
jää ju ise ära oodata. Ja siis hak-
kab ta weel mind, ema pilkama.

[Wõtab tibakanni ja walab mõtetes
jälle sedasama kohta] Ma olen
nii uudishimulik, kuidas ta wälja näeb,
meie kirgeaunline härra poeg. Küll

8.

tiidrikuud vist ikka pahased on, et te-
mast waimulik härra saanud on. Ges-
suke, nüüd walan ma siia juba neljas
kord!

Schön [tuleb tagasi] Midagi ei ole.
Schabanter oli, wa' joodis triial kürwalt,
oma pajaga, kes parajasti nekrutiks wastu
on wõetud ja kes siis na kaine ei ole.
Selle nudise pärast, ja et mind narrida,
petsiwad nad mind wälja. Nad küsisiwad
ka meie Eduardi järele, ja tahawad
teda näha, kui ta tuleb; ma ütlesin
neile aga kobe, et see talle iseäraline
au ei ole.

2. etendus.

Hutterer [tuleb aia tagast parem. p.]
Anna. Suudlen näth, armuline härra-
ra!

Schön. Tere õhtust, armuline
härva!

9.

Hutterer. Tere õhtust! Noh, tänan teie -
leib ju teie Eduard, eks?

Schön. Ja, peaks küll tulema.

Hutterer. Ma kuulsin, temast on väinuu-
lik saanud.

Anna, Ja, ta on kõrgeauline.

Hutterer. Mida kõik lastest näha ei
saa, kui vanaks lähed. Ma näin teie
da veel nagu täna oma ees, seda pois-
sijõmpsinat, kes kunagi terveid pünstet
pohju ei sallinud, nüüd on koguni
kõrgeauline! Ta studeris omelt, küsib
palju kui ma tean, midagi meeldis
Olite teie siis rohe sellega nõudes. Sel-
leks oleks ju väinud mõnes väinuu-
likus seminaris palju odavamini
saada.

Schön. Muidugi, kui seda väinuu-
teadnud oleks.

Hutterer. Tuli talle siis see wagadus
nii ühe korraga pääle?

Schön. Ja, armuline härra, see on ise-
 äraline lugu. Ma tean, teie inestsite
 kõik need aastad, et meie omale
 ühtegi paremat suutäit ei luba-
 nud, ainult et poissi studerida
 lasta, aga see tuli kõik nii inestise
 järele. Minu vanemad olivad päivili-
 sed, ei mõistnud kunagi lugeda ega
 kirjutada, aga isa ütles, see ei tohi
 nõnda edasi minna meie laste juu-
 res, need peavad midagi õppima;
 nõh, sai siis küll rohkem musta lei-
 ba ja kartulid süüa, kui liha, aga
 meid, lapsi, saadeti selle eest hoo-
 ga kooli. Ja kui mina, minu vend
 ja minu õde tema surmavoodil sei-
 sime, siis ütles ta: „Vaadake, teie
 käsi käib juba palju paremini,
 kui meil käis, peate siis ka
 vaatama, et teie laste käsi jäl-
 le nature paremini käiks, kui

teil. Mõne juures ei ole elu seda viisi ja nägugi, et temaga asi paremaks läheks aga need, keda ta maha jätab, võivad edasi jõuda, kui ta neid auusalt toetab, ja kui inimesed selle järele käiksid ja mitte alati ainult iseennese peäle ei mõtleks, siis ei jääks neil tarviliste mõlete pärast ülearuste jaoks aega üle ja pahandamisel ja kirumisel Jumala ja ilma üle oleks lõpp! Nõnda ta ütles - ja nende sõnade järele olime meie kõik ennast seadnud, mina, minu vend ja minu õde. Nõnda olime ka meie oma lapsel selle ohvri toonud, aga me ei kahetse seda kuini tänase päevani mitte, olgu see asi nüüd kuidas ta on, mis, vana?

Anna. Ei, meie ei kahetse seda

tüesti mitte.

Schön. Muidegi, arvasin ma, ma
wõiksin Eduardile oma surma-
woodil ka ütelda: „Tee sina oma
lastega, nagu sinuga on tehtud, nõh
ei pidanud nõnda olema, tuli
teisiti, ja see oli nõnda: ta oli juba
warsti oma studerumisega walmis,
sääb õppis ta üht tüdrukut tundma-
teie ei pea mitte maerma, härra
Butterer - üht tüdrukut, missugu-
ne ta oli, nõh, seda wõib minu wa-
namoor ütelda.

Anna. Oh huldene, armuline
härra, oli see armas inimeselaps,
ei liiga suur ega liiga wäike, ei
liiga paks, ega liiga peenine, nii
sirge oli ta kaswanud, ja siis see
uhke, peenine näoke pigumusta juukse-
ga, piltilus, ühe sõnaga piltilus, ja nii uhke, ja jal-

le nii abandlik, ja nii rõõmus ja jälle
nii mõtleja ja nii südamest hää -
[läheb ikka nutusemaks] ja muisugu -
ne ilus, armas, hää laps.

Schön. No, no, nüüd hakkad sa jälle
nutma, mis sa siis rääkima hak-
kad!

Anna. Sa ise ju käskisid.

Schön [järel mõeldes]. Ja, ja, ma
ise käskisin. Nõnda siis, et ära ütelda,
seekord olivad parajasti jälle rõõged
Wienis kangesti liikumas, tüdruk jäi
rõugetesse, sajad ja tuhanded saivad
terweks, tema pidi nende kätte surema.
Meie poeg palus wanemale käest
luba haige juures walwata ta istus
siis ka terve öö surmu juures ja oli ma-
tusel, aga sellest ajast pääle oli ta
teine inimene. Mina wihastasin seekord te-
ma üle ja ütlesin: „Kui sulle wanemad enam

midagi wäärt ei ole ja kui sulle ilm
 enam rõõmu ei tee, siis mine parem
 koke kloostresse!" Tema ütles: Isa ära
 ole lapsin. Teie olete ja jääte minu
 armsateks wanadeks, ja ilma cest ei
 taha ma mitte peitu minna, ta peab
 ja minu meelt lahutama, aga - ütles
 ta - Philippine, see oli minu armas-
 tus nüüd ja igawesti, see jääb mulle,
 olgu surmud wõi elaw, sellest ei saa
 ma lahti ja sellepärast oleks mul
 kõige armsam natuke eemal olla
 kõigesuuremast ilmanüvast, kloost-
 risse ei lähe ma mitte, aga ma hark-
 kan waimulikuks! Pagan wõtku,
 mina seadsin temale küll kõik sil-
 made ette - missugune raske amet
 see on - aga kui ma ära nägin,
 tema teab seda veel paremine kui

mina, siis ütlesin ma: „Senini oli see minu asi, nüüd on see sinu asi, tee nagu arvad.“ Sääb hakkas ta naisuguse hooli ja usinusega uuesti otsast peale studerima ja sai waimulikuks - ja sai waimulikuks - ja - noh, waimulikna peab ju ka olema! Hutterer. No muidugi, neid on mõnikord juba tarwis, ma saan teda ise paluma, et ta meie Hedwigit laulataks.

Anna [lööb käsa kokku.] Mis te ütlete, armuline härra. Siis preili Hedwig lähleb mehele?

Hutterer. Ja, ja päälegi õige pea. Kui naisuguse meheleminemise ealise tüdrukku õnnelikult majast wälja saad, siis on see päris õnn. See igawene järelewahtimine, heidmine ja walwamine lähleb inimesele wastikus. Kõtku omale mees, muretsegu see tema eest.

Anna [usaldusriiskvalt]. Jessuke, kui noored inimesed üksteist viimati saavad, see oleks ilus.

Hutterer [enesele]. Mis? Mis? - Tema ei wõi ometi midagi teada, keda ta siis arvab? [Sunnitud lahnusega, haurates]. Noh, arvate vahest ära, kes peigmees on?

Anna. Ah, ära arvata tean juba, meie kartsinu ainult, et ta ehk preili Hedwigile liiga alatu on.

Hutterer [koputab temale sõbralikult öla pääle]. Kes see siis on?

Anna. Härra Frey.

Hutterer. Frey? Mis, see klaveri-klimberdaja, see klahvide tagaja?! Noh, see tulgu ja katsugu! Noor Stolzenthaler on see, kui teada tahate, sellele lähed ta

see on alles mees, see jõuab teda ometi
 toita, sääl võib ta ometi elust magu
 tunda. Ah, niid olen ma kina leiduse
 teinud, siis naisuguseid asju aetakse
 minu selja taga? Terwe maja räägib
 juba sellest ainult mina, isa, ei tea
 midagi! Olen kädasti tarvilik alati
 kodu oma perekonna juurde kumita-
 ma jääda ja ei tohiks trahterissegi
 astuda, et parast mitte naisuguseid
 lugusid näha ei saaks! Noh, sääl võta-
 me aga koke proua ema käsile. He,
 Sidi! [Pah. unest ära majasse]

3. etendus

Schön ja Anna

Schön. No niid oled sa ilusa loo lahti
 lasknud!

Anna. Mu Jumal, see tuli mulle nii koge-
 mata keele pääle, kes siis mõtleb...

Schön. Kui juba mõni loom Jumala päi-
 kese all mõtlema peab, siis küll inimene,
 arwan ma. Säh sulle niid!

10.
Anna. Karju sina ka veel minuga, kus mul isegi majaproua pärast ja iseäranis preili Hedwigi pärast süda raske on. Ja selle kergatsile, selle Stolzenthalerile peab ta minema, ütles ta. See on ju seesama, kes Schalanteri Pepiga liibitseb?

Schön. Ja, ja mitte üksi sellega. Aga müüd lahme, et seda ka veel päält muulata ei ole.

Anna [ära minnes]. Oh mu Jumal, oh mu Jumal!

Schön [urisedes]. Ja, „oh mu Jumal, oh mu Jumal!“ Tägastjärele võib igäins ütelda: oh mu Jumal!

[Hüüenud läbi aiavärava ära.]

4. stendus

Hutterer ja Sidonie [majast]

Hutterer [oma naist näht pidi ettepoole vedades]. Tule aga wälja! Tule siia! Mis ma kuulen? Mis ma kuulma pidin?

Sidonie [kartlikult]. Ja, ma ei tea mitte, mida sa kuulnud oled.

Hutterer [kujalt naerdes]. Hea!

Sidonie. Sa naerad?

Butterer. Tuleks mul meelde? Mul ei ole midagi naerda, aga teil ei ole ka midagi naerda, seda annan ma teile kirjalikult. Kas see tõsi on, et Hedwig ja tema klaverimeister üksteise pääle silma on heitnud? Kas see tõsi on?

Sidonie. Armas Anton...

Butterer. Ma palun väga, mina ei ole kellegi armas Anton. Ma küsin, on need mõlemad üksteise pääle silma heitnud, ja kui on, kus olivad siis sinu omad, kui emal?

Sidonie. Et nad üksteist sallivad, seda olen ma küll märganud.

Butterer [pilgates]. Aga?

Sidonie [wabandades]. Aga mina ei ole neid julgustanud.

Butterer. „Ei ole julgustanud“, mis jutt see on! Arapõhmutama oledid neid pidanud, nõnda et nad niisuguste rumalate mõtete pääle sugugi ei oled tulnud.

Sidonie. Mina votasin ju inna, mis sina selle kohta ütled.

Hutterer [täitsa pää pääle kukkunud] Mi-
na? Ja, oli mul siis sellest aimu?

Sidonie. Aga, Anton, nii noored inimesed,
kes veel midagi varjata ei mõista! Sa ei
ole ju pime ja mäletad ju meie tutvuse-
ajast --

Hutterer. Lollus! Mina ei olnud mitte klave-
rikoormeister ja sina mitte majahärra tütar.
Mis mina tean, kuidas vahel inimeseloomal,
kelle vahel nii suur vahe^{on} nagu taeva ja
maa vahel, armastus päha tuleb, kus
üks pääle peab kukkuma ja teine ennast
ära viskama?!

Sidonie. Waata, Anton, ole mõistlik.

Hutterer. Kas ma seda vahest ei ole?

Sidonie. Muid, kus sa tead, kuidas asi
seisab, ei peaks sa, kui häa isa, meie
Hedwigi onnele mitte vastu olema.

Hutterer. Muid midagi? Oled sina ehk
häa ema! Annad sa mulle nõuu, meie
aimusest last ühe näljakäpamejaga paari
panna? Jumalale tänu, et mina tema

Õnne eest rohkem muret kannan. Ihehele
minema peabta, see seisab kindel, aga mul
on mees tema jaoks, mis mees on! Kuid teed
sa silmad? Ja, see on minu asi. Said aru?
Kuid mine sisse, maksa klaverikoolmeistri
hävrale tunniraha wälja ja üttele temale
kohe, et täna viimane tund oli; siis too mul-
le tüdruk siia.

Sidonie. Anton, ära airmult ülepeäkaela
toimetada!

Butterer. Siin ei ole midagi ülepeäkaela
toimetada, see on meeste wahel maha teh-
tud, ja kui sa arwad, ma wõiksin natuke-
se aja järele oma meelt muuta siis eksid
sa kangesti; ennem näänan ma tüdrukul
kaela kahemorra! Pagana pihta, mine ja tee,
mis ma käsen! Sa tunned mind ometi,
kui ma omale korra midagi päha olen
wõtnud!

Sidonie. Noh jah, ma lähen juba. [Pääd
raputades ära majasse]

Butterer. See tuleb neist pöörastest kom-

metest. Kellegil ei tule meeldegi poisslaps-
 sele naesterahvast õpetajaks võtta, aga tü-
 tarlapselle peab meesterahvas õpetajaks
 võetama, nõnda viid omale niisuguse
 noore tuuletallaja majasse, ja seda saad
 siis pärast sellest. See õnnetu klaverimäng,
 kummale meist kahest see meelde tuli?
 Wana Stolzenthaler ütles mulle, nüüd olens
 juba aeg, et ta poeg müstlikuks saaks, ja
 oma tütre juures märkan ma, et kõige
 viimane aeg on, et ta tanu alla saaks.
 Need sünnivad ju kokku nagu...

5. stendus

Hutterer ja Frey [majast]

Frey [äritatult]. Wabandage, härra Hutterer, ainult silmapilgus.

Hutterer [kahjurvõimsalt, tehtud viisaku-
 sega]. Palun väga, millega võin teenida?

Frey. Armuline proua ütles mulle, et preili
 klaveriõpetus katki jääb -

Hutterer. Ja! Olete oma raha kätte saanud?

Frey. Seda küll.

Hutterer. Noh siis, siis ei ole meil selle punkti üle pikemalt tarvis rääkida.

Freij. Ma ei arva muudugi enesel teigust olevat teie otsust arvustada, aga seda võlgnen ma oma auule, kui kooliõpetaja, et ma teie tähelepanemist selle poole juhin, et ehk küll teie preili tütrel väga kena and on, ja mina kõik teinud olen, mis võisin, süügi õpetaja liiga lähine oli.

Hutterer. See p see on, teie olexsite pine-ma ajaga ka ilmvõimatut ära teha võinud.

Freij. Ühe sõnaga, preili mängul puudub veel väledus.

Hutterer. Ja, ja, waadake, teie olexsite võinud minu tütrele wahest rohkem väledust ~~võinud~~ õpetada, kui tema tulevasele mehele armas on.

Freij [tema poole astudes, soovalt]. Hõrra Hutterer, teie teate --

Hutterer [tagasi astudes, teda järele

aimates]. Härra Frey, ja ma tean.

Frey. Härra, aga ma ei mõista teie ülespi-
domist seletada.

Butterer. Ei mõista? Väga kahju. Waadake
õige järgmises majas järele, vahest leiate säält
ühe isa, kes selgemat keelt räägib. Soovin tei-
le seda!

Frey. Ma näen, teie olete halvasti juhus. Vahest
teine kord. Alandlik teener!

Butterer. Alandlik teener! Ärge teisel kor-
ral waewa nähke, mina jään seks samaks.
Olge häa, kuhu siis?

Frey [on maja poole läinud]. Teie näete,
ma olen ilma kübarata.

Butterer. Jääge paigale. [Hüüab uksest
sisse]. Sidi, Hedwig toogu härra klawe-
rimängu õpetaja kübar kaasa.

Frey. Aga mis jaoks daamesid waevata?

Butterer. Teie ei tee seda häärnelega?

Hüüa arvata. [Käib edasi tagasi]. Heum,
hum, ilus õhtu täna, mis?

Frey. Küsite te minu käest?

Butterer. Au ja!

Frey Imelin

Butterer. Mina ei leia siin midagi imelikku.
[Majast tulejate poole pöörates.] Aa, saäl
te ju olete.

6. etendus

Endised. Sidonie ja Hedwig [majast]

Butterer. Anna härra klaveriõpetajale te-
ma kübar!

Hedwig [kellel kübar käes on, pakub seda tasa
värisedes Freyle]

Butterer. Noh, võtke oma kübar! [Hedwigile]
See härra ei tõsta enam oma jalga meie majas-
se. Sa võid oma klaverimängu lõpetatuks pida-
da; selle juures on neeli pimedatatud, mis mulle
meele järele ei ole. Üleüldse on nüüdsest pääle
igasugusel mängul sinu jaoks lõpp, ja sul
tuleb nüüd elutõsidusega arwet pidada. [Käeb
Freid, kes veel sellesama noha pääl seisab.]

Ja - alandlin teener!

Frey [kumardab tummalt ja lähleb maja poole.]

Butterer. Kuhu siis jälle?

Frey. Sinu sigaripits peab klaveri päale
jäänud olema.

Butterer. Siis tooge ta ära. Misugust ära-
unustatud asja, seda on veel vaja. [Hedwi-
gile.] Noh, kuhu me siis seisma jääme? Ja,
sul tuleb nüüd elutõsidusega arwet pidada,
sa pead oma eluülesannet täitma, - lühidalt
ja selgesti, mul on sinu jaoks mees, kelle kohta
midagi ütelda ei ole, tee mulle siis ka seda
meelehääd ja ära ka hanna vastu rääkima.

Frey [Imub maja ukse päale.]

Sidonie. Ära waest last enam hirmuta, ta
on isegi juba ära hirmunud. Ütle ometi,
kes ta on, et teaks, kuhu sa sihid.

Butterer [Hedwigile]. Sa tunned noort
Stolzenthalerit?

Sidonie. Mis, Stolzenthaler? Aga, see on
teine asi!

Butterer. Mis, kas nüüd näed?

Sidonie. Sa mõtled ikka oma perevõnna
päale. [Kaebustab Hedwigit] Laps, sinust
saab kõige rikkam naene terve ümbruses.

21.
Hedwig. Igatsen ma seda?

Butterer [Hedwigile]. Mõh siis, ma palun vastust.
Tunned sa neid Stolzenthalerit?

Hedwig. Ma olen teda ainult paar korda mõn-
damines näinud.

Butterer. Siis võta omale aega ja vaata teda
terasemalt. Mul on tema päevapilt kaasas.

[On ühe pildi taskust võtnud, mida ta Hed-
wigile panub.] Säh!

Hedwig [tõrjub vastu]. Ma tänan.

Butterer. Ära tee wigurid!

Sidonie [teeb Hedwigi selja taga ägedaid vastu-
tõrjumise liigutusi]. Pfui, Anton!

Butterer [heidab ühe pilgu pildi peale]. Oi,
pagan võtku, see on üks keelatud, - rändaja
raamatukupleja käest. [Pistab pildi ruttu
taskusse, oma naesele.] Eila oli nimelt natu-
ke lõbus tüju. . . [Hedwigile]. Sa ei taha tema
pilti näha! Hõnna, sa ei saa ka teda näha!

[Sidoniele]. Eila õhtu oli nimelt natuke . . .

[Hedwigile]. Sa võtad tema ilma nägemata.
Ja asi nudi!

Sidonie [waljult]. Mõh, nüüd lase kurd lapsel
nature twibuda.

Hutterer [wäga taltsalt]. Mõh, nagu sa arwad,
'minu armas Sidi'. Ma mõtlesin ainult, nii tu-
gew ta ometi on, et ja wõis ei ütelda.

Sidonie. Küll ta juba ütleb. Lase aga mind teha,
küll ta ütleb juba ja. Eks ole tüsi, minu siidame-
lapsene? [meelitab teda]. Küll sul saab aga
elu olema Stolzenhaleri prouana, ja sellejuures
saad sa ka meie ülem wõim olema; see maks-
ab sul ainult üks pisitilluke sõnake. Pigista sil-
mad kinni, te suunene lahti ja ütle ja.

Frey [on läbi aia wärawa läinud ja lööb selle
nüüd oma taga kinni].

Hedwig [kohkudes] Mitte ialgi!

Hutterer. Mis?

Sidonie. Aga laps!

Hedwig [kõwasti] Mina ei jäta Robertit!

[Waatab aiawärawa poole.]

Sidonie. Hedwig!

Hedwig. Tema ei jäta ka mind! [Tälle
aiawärawa poole waadates]

Butterer [hakkab ärituse pärast alles nüüd jälle rääkida saama]. Seda julged sa meile, oma wanematele, ütelda! - Seda peab tunnistama, ilusa kasvatuse oled sa saanud! - Aga sellele inimesele ei ole sa oma kõnega hääd teinud, - igal juhtumisel peab teda wahjutas tegema, jões siis mis otsusele sa tahad, - waata teda kahe kuu pärast ^{mitte} teises majas, kus mina sisse ja wälja käin, mitte tundi enam.

Hedwig [risti pandud kätega]. Isa!

Butterer. Nõnda sünnib temaga! Asjal on lõpp! ja sina tuleta meelde, mis sa oma wanematele wõlgu oled. Sõnakuulmist, saad aru? Wanemad teawad alati paremini, mis lastele häa on, ja peaksin ma sind sundima, siis tahan ma sind ka sinu õnnele sundida. Sinul peab ilmas parem olema, kui meil, ja selle eest just peawad wanemad hoolt kandma, et laste käsi inka häa tükk paremini käib, kui neil enestel on käinud.

Siin sellesama koha peäl ütles seda
weel natukesse aja eest meie kojamees,
ja mina ei taha ometi kui isa ühest
kojamehest taha jääda! Tule, Sidi, jäta-
me ta üksi. Ta peab selle üle päris üm-
sinda järele mõtlema. [Lähub ees maja
poole]

Sidonie. Ammas laps, klaverinoolmeistri-
st ei või nüüd enam juttugi olla, isa on te-
ma peäle liiga pahane; ära sellele wal-
sele inimesele ka weel kahju tee, jäta
ta maha, küll me siis juba teeme, et see
tundide jutt ainult jutuks jääb. Ole mõist-
lik!

Butterer. Ära temale peäle käi. Ta
peab isenesest selle peäle tulema.

Sidonie. Küll ta juba mõistlikuks saab!

Butterer. Ma loodan! [Mõlemad ära
majasse].

7. etendus

Hedwig, siis Freij.

Hedwig. Nad tahavad mind oma õnnele

sundida. Kedaagi sundida õnnelik olla!
[Paneb mõlemad käed vastu otsaesist]. Oh mu
Tunna! see on ju meeletu mõte!

Frey [ettevaatlikult ümber vaadates, astub sisse
ja tuleb ette.]. Preili Hedwig!

Hedwig. Robert! [Kirglselt tema mõlematest
kättest kinni wättes ja teda matuse kõrwale tõm-
mates.] Mins te ära lüksite, kui ma teie kuul-
des ütlesin, et teie mind maha ei pea jät-
ma?

Frey. Mis wõis minu wahelastumisest kasu
olla?

Hedwig. Teie juuresolekul olens mul julgust
olnud kõin ära ütelda, mis mul südame
pääl on.

Frey. Ja selle läbi olens see wastumeelt etendus
ainult pikemaks ja terawamaks läinud.

Hedwig. Kui mõistlik! Robert, ma mur-
ran teie särke katki, et teid sellest meele-
rahust wälja saada. Ütelge, mis nüüd
teha tuleb?

Frey. Teie ei tunne seda meest lähemalt,

kes teile määratud on; ma kujutan
 teile teile ette, ja kui te siis ei tea, mis
 teha tuleb... [Kehitab õlgasid]. Ta on
 täiesti harimata inimene, ilma ühegi
 parema omaduseta; tema isa kiide-
 tanse vähemalt tema virkuse pärast,
 poeg aga ei liiguta sõnnegi ja lasab
 teistel oma eest tööd teha, ta on omale
 ainult ülesandeks teinud, et maitsata,
 ja kui teie veel teavsite, mida tema
 elumaitsemiseks peab, siis võib teil ai-
 nult veel üksainuse tundmus tema
 vastu olla, jälkusetundmus!

Hedwig. O, ütlege tema kohta, mis teie
 tahate, mina usun kõike! Aga mitte
 tema järelle ei küsinud ma, vaid mis
 peame meie päale hakkama?

Frey. See on kardetav sarnus, mida
 ma teile soovitan, aga ta on ainuse,
 ja aeg ja vabad surmivad. Hedwig,
 usaldage täiesti minu auusust, - ja põge-
 nege minuga laia ilma!

Hedwig. Sa nii see ei lähe, kui ma seda teha ei julge?

Freij. Siis on meie saatus otsustatud. Ma olen otsuseks teinud sel nerral nohe jälle sõjawäeteenistusesse astuda, ja neid tundisid, mis ma neerutitele harjutuseplatsil annan, neid ei saa teie härra isa mult mitte ära wõtta. [Ohates]. Ja teie, Hedwig, [pöörab ära, wäike waheaq.] Kas tahate oma kirju tagasi?

Hedwig. Ei, ma tean, et nad teie käes julged on.

Freij. Pole tage minu omad ära

Hedwig. Mitte ialgi. Ma hoiian neid nii kallist mälestust alles.

Freij. Ärge seda tehne. Juhus wõiks need wassed paberilehekused nõrd päewawalgele tuma, ja teie ei aimna, missugust toorust teil siis selle mehe poolt oodata on.

Hedwig [tema rinnale wajudes] Robert!

Freij [hoisates]. Hedwig! Sa tuleid misnuga!?

Hedwig [ennast wabans tehes]. Mul ei ole julgest, ma ei ole mitte kergemeelne küllalt.

Wanemuise
näitelawa
TARTUS. ✦

8. etendus

Endised. Hutterer ja Sidonie [ilmuvad
maja ukse päale]

Freij. Sul ei ole julgust inimeste silmis kerge-
meelne olla, et selle läbi eluks ajaks üht
tuu südant võita? Oh, võikide pühade ni-
mel, ära ainult nii nõrk ole, et sa ennast
wagusi viletsusesse teugata lased. Hoia
oma kujur minu mälestuses puhas, ära sunni
mind mõtlema, et ta langenud ja roojasta-
tud on - abalise läbikäimise tõttu alatusega.
Hedwig, jata mind täiesti mängust, ära mi-
nu päale sugugi mõtle, unusta mind, ainult
iseenese pärast seisa käte ja jalgadega ja
kõigest hingest selle õnnetu abielu vastu!

Hutterer [ette tormates]. Aa, bravo, see on lus-
last oma waremate vastu üles ässitada!
See vilets, tänamata inimene, on see see
palk, et me teil poolteist aastat oma majas
raha teenida oleme laskunud?

Freij [nichaselt]. Ärge tarvitage püha isa
nime mitte kurjasti, teie wite ja oma tütre

ainult oma tüjule ohvriks, himule ükksa
wäimehe järele - teie ajate oma lapsega
äri!

Hedwig [on ühe aiapingi päale wajunud]

Hutterer. Härra - Sidi, heia mind
kinni, muidu sünnib täna veel õnnetus!

9. stendus

Endised. Schönjanna [tulevad läbi
õue sisse, Eduard nende wahel]

Schön. Armuline härra, armuline härra, siin
ta on!

Anna. Siin ta meil on.

Schön [poole häälega]. Ki, siin on midagi
olnud. [Wahedeg üleüldise kohmetuse
tõttu.]

Hutterer [kogub ennast, lähleb Eduardile vastu]

Aa, wõnnustan wäga. [Annab Eduardile käe.]

Kõrgearmuline tulewad just parajal ajal.

[Tuob teda ettepoole]. Palun, seletage minu
tütrele, mis kohused lapsel wanemate vastu
on! Meie tahame ainult tema õnne - ja
isegi sel korral, kui tema seda õnne mitte

õnnens ei pea, - otsekohe wälja, ilma nõrsale
 puuklemata, - mis peab ta tegema?

Eduard. Sõna kuulma ja enne Tumala
 hooleks jätma!

Butterer. Nõnda see on! Teie olete minu
 mees!

[Gesriie langes ruttu.]

Skuldatus.

[Hooletusesse jäetud tuba, pool töönõda, pool eburuum. Keskel uks, pahemal pool na uks, mis lahti on. Tagaseinas mõlemal pool ust woodid, niisama ka pah. p. seinä ääres unise nõrwal. Par. pool seinä ääres kapid. bes par. p. sohwa, selle es laud; pah. pool treipinn.]

10. etendus.

Barbara. Johann. Michel.

[Kui eesriie kerrub, töötab Johann treipingi juures; Barbara astub keskelt sisse, näes suur plekk kandik, mille pääl mitu kohwitassi on ja suur kohvisõu, leivakurvikest hoial ta näes kahe waba sõrme wahel. Michelit ei ole veel näha.]

Barbara. Siin on kohvi. Härra Johann, jätke
töö järele. [Paneb tavadud asjad lausa päale ja
hüüab]. Michel! Istuge sinna, härra Johann!

[Staitab sohva päale.]

Johann. Oo, palun väga, meisteri proua, kui-
das ma seda julgen - ?

Barbara. Arge ajage pikka juttu, mees olme
kõik ainult inimesed. [Kõnnemini hüüdes.]

Michel, kas sa ei kuule?

Michel [seest] Sa, meisteri proua! [Tuleb hai-
gutades ja ringutades sisse]. Aa!

Barbara. Oled jälle maganud?

Michel. Sa, ja ma nägin unes, et must triial
pidi saama.

Barbara [Johannile] See on päris häbi,
meister ei waata sugugi tema järele, xerraga
on tema õpeaeg otsas ja ta ei mõista mitte
midagi.

Michel. See ei tee midagi, sumpst peab
mind onneti õpipäisi ametist wabaks
mõistma - tunnistuste puuduse pärast.

Barbara [hüüab talle ühe tassi ja leiva -

kääru.] Kohvi viid sa alla, kui meister tuleb!

Michel. Siis jätan ma ta parem nohe siia.

Barbara. Sa viid ta alla, kui meister na mitte ei tule! [Johannile.] Aga wõtne ometi, armas härra Johann [lühkub temale suure kinnõue], siin on see tilgake, mis teile on määratud.

Johann. Nii palju! —

Barbara. Wõtne aga, see tuleb südannest.

Michel [kõrwale]. Meistri proual peab küll suur süda olema, kui niisugustel kohvi - kruusidel sääl sees ruumi on.

Barbara. Katsu, et lähed, ja jaa nohe alla poodi, et mitte terve päew tenija üksi äris ei ole.

Michel. Siis võiks ju meistriproua all olla.

Barbara. Lähed see sulle midagi korda, ninatark jõmpsinas? Äri on meistri asi. Minul on majas tegemist.

Michel. Wõi preili Pepsi

Barbara. Sellel on wäljaspool tegemist

Johann [ohates]. Ah ja!

Barbara. Müüd ära logele siin naues.

Michel. Meistri proua, kui meistrit kodus ei ole, mis ma siis kohwiga teen?

Barbara. Wäid ise ära jua.

Michel. Aituma! [Panub tassi suu äärde].

Barbara. He, mis sa teed siis?

Michel. Ma joon natuke pääl ära, et midagi maha ei loppu, sellest oleks kahju; minu on ta ju nii kui nii. Suddlen nätt, meistri proua. [Läheb kesnelt ära].

Barbara [tema järel ära minnes] Ära mulle jälle niipea silmade alla tule, seda ütlen ma sulle!

Johann [üksi]. Pa-see proua Pepi - et see inna kodust ära on!

II. etendus.

Johann. Barbara [tagasi]

Barbara. So, armas Johann. [Õstub sohwa teise otsa pääle, silub orna põlle].

Aga tee ei söö ju midagi!

Johann. Ei!

Barbara. Kas ta wahest magus müllalt

ei ole? Veel tükike sukurt? Wõtke ometi
üks kringlike wõi sarwane. Ärge häbenege
midagi.

Johann [wõtab.]. Ma olen nii waba, kui luba-
taxse.

Barbara. Et me parajasti nii mõnusasti
kõrs istume, siis pean ma teile ütlesna, et
te küll alles lähikest aega meie juures olete,
olen ma teist ometigi midagi märganud,
teie wõrusael, teie.

Johann. Midagi märganud - minust?

Barbara. No, no, asi ei ole nii hull, noored
inimesed on kard noored, ja mina ei ole
kuri, et teil tundmusi on. Minu Pepi pääle
olete silma wisanud, mis?

Johann [närib suure tüki kallal]. Ahuwa.

Barbara. See ei ole ju kellegi patt -

Johann [naerab kohmetult]. Hehehe, ei, ei,
hehehe!

Barbara. Aga lollus.

Johann. Ja, aga miks siis?

Barbara. Minu tütar ei ole midagi teie

jaoks. Esiteus ei ole teil kummagi midagi -

Johann. Ei! Esivõtsa -

Barbara. Ja siis on ta ju meie majahärra pojaga tuttav.

Johann [ohates]. Ja!

Barbara. Sääb peab mõistlik olema. Waadake Johann [usaldawalt lähemale nihutades] peab see siis just mõni noor plika olema?

Johann [nihutab natuke kaugemale].

Kas teate, oleks mulle armsam.

Barbara. See on maitseasi, aga kui keegi sallib, siis ei pea mitte ristimisünnistuse järelle küsima. - Svõge, ärge midagi järel jätke, saiad ei tohi järel jääda, lähivad ju wanaks. Pistke ümale taskusse [Pistab talle parema käega ühe saia paremasse taskusse, kuna ta käewarre tema ümber paneb, pahemaga teise saia pahemasse kuu taskusse]. Nõnda - nõete - nõnda!

Johann [puhub].

10.
Barbara. Waadake nõrd mulle otsa, Johann.

Johann [hviab nahe kõega saiatükki, mida ta katki murda mõtleb, whwitassi kohal]

Kui meistri pruua käseb. [Pöörab nähtuse tema poole.]

Barbara [lähemale nihutades.] Kas ma teile sugugi ei meeldi?

Johann [laseb chmatuse pärast saiatükki whwitassi kuknuda]. Aa! [Kargab üles ja waatab whwitassi.] Sääb on mul nüüd see terve sai...

Barbara [on ka üles tõusnud]. Mõne õnnetus.

Püüdne jälle rohe wälja, kust ta siis ujub?

[Seisab Johanni kõrval, on pahema näe tema keha ümber pannud, oma näo üna tema näo ligidale nihutanud ja lööb talle nüüd parema kõega põse pääle.] Johann!

Johann [kisub ennast lahti]. Laske lahti! -

Potiwari naene! Saite aru? Teate, mina olen jumalakarthin sell! Parema ilma söömata taewasse, kui näin tasnud täis moona, põrgusse!

[Wõtab ühe saia teise järele taskust ja viskab

talle jalgade ette.] Sähne - sähne.

[Wäljas kõhistatuse]

Barbara [wõtab saia üles]. Ta, ja, ma
tulen koha. [Wiskab said kornixese sisse,
wihase pilguga Johannile.] Niisugust mu-
malat inimest ei ole ma veel näinud.
Kis te siis minust arwate? [Wihaselt ära]
Johann. Seda ei ole mulle veel ühegi
meistri juures juhtunud

12. stendus

Johann. Barbara. Stolzenthaler
Josepha.

Barbara [lasel Stolzenthaleril ja Josephal
sisse astuda ja jääb veel wälja.] Kinge aga
sisse, lapsed. Pimedaks lähes juba, ma
wotan ainult tule üles.

Josepha [turedasti, kuid maitseta wälja chi-
tud.] Hõrra Johann!

Johann [tema juurde rutates.] Siin ma olen,
preili Pepi.

Josepha [wõtab sübara ja rätiku ära ja annab
mõlemad tema kätte.]

Sähke - pange nad minu woodi pääle.

Johann [läheb antud asjudega pah. poole ära ja tuleb kohe jälle ilma nendeta tagasi]

Josepha [jooksab, kui kübara ära wõtnud on, kohe sohwa juurde, lasab ennast sinna istukile ja toetab pää koe pääle.]

Stolzenthaler [noor mees nõndasamuti maitseta wälja ehitud käed täis raskeid sõrmuseid, silmatorkaw uurinett, suus kallis, aga wäga jäme sigari pits, lasab nõhuli laua pääle ja räägib nõnda Josephaga.] Tead, tibukene, ma wõin juba arwata, kuidas sul on, sest nisuguseid nagu mina ei leidu Wienis palju. Aga sa pead ka aru saama ja mitte tühinema, seda meesugune ei kannata.

Barbara [tuleb lambiga, mille ta laua pääle paneb.] Wõtke ta aga ette, härra Stolzenthaler, kui ta wähest lull oli. - Kuidas sa siis wälja näed? Sa oled ju nutnud.

Stolzenthaler. Sest et ta rumal on, sellepärast tühin ma ta täna warem kui muude kodu.

Barbara. Mis siis jälle oli?

Stolzenthaler. Ku ja, proua emä, õigus ju on,

oli inna asi! Aga mina olen otsekohene inimene, ma pidin talle seda ometi warem ütleva, kui ta seda wõõraste inimeste käest kuuleb. Minu wanamees tahab mulle naist wõtta, ja et ma talle senini enam meelepaha kui meelehääd olen teinud, siis ei wõinud ma selles asjas ei ütelda. See on jälle waheldus ja waheldust peab inimesel olema, muidu läheb elu igawaks.

Barbara [juudishimuliselt]. Kes siis pruut on, kui teada tohib?

Stolzenthaler. Buttereri oma siitsamast kōrwalt.

Barbara. See on ilus tüdruk, ja tema wanemad on rikkad.

Stolzenthaler. Noh, mõne teistsugusega ei oles mu wanamees mul ka ette tulla tohtinud.

Josepha [nutab oma taskurätikusse]

Stolzenthaler. No kuulane nüüd seda. Inimene võib ju sellega leppida, kui talle müüsta antakse, ma tean, mis inimene sa oled, aga sellest on ka küllalt, pikapäale läheb see iga-

waks.

Barbara. Pepi!

Josepha [nuttis] Mina ei lase enesile ära neelda, mitte kellelgi, temal juba sugugi mitte, ma wain nutta, nii palju kui ma tahan.

Johann [kaastundmuse pärast nõndasamuti nuttis]. Seda peab ometi küll preili Pepile lubama?

Stolzenthaler. Oi taewane, nüüd hakkab weel seegi muusinat tegema, aa, see läheb mulle ometigi liiga lõbusaks. [Wõtab oma brunübara laua peält, paneb ta wiltu päha] Hääd ööd, preua ema! [Läheb üht lauluisi wilistades, mis parajasti moodis on, keskelt ära.]

Barbara [seisab Josepha juures.] Hääd ööd, härra Stolzenthaler!

13. etendus

Endised ilma Stolzenthalerita

Barbara. Aga Pepi, mis sul siis on?

Josepha [üles karates ja läbi toa juurtes] Ära ometi küsi! Ma ei pea wahet kurwastama? Kans aastat wain ma nüüd juba selle

inimesega, olen kõik tema hirmsad tejud
ära kannatanud, sest et ma mõtlesin, kui
ta minuga ära harjub, siis võtab ta mind
viimati emeti ja ma saan õnnelikuks,
saan pruudiks ja võin kõik teised välja
naerda.

Barbara Seda mõtlesid sa? Kii rumalaks
ei oleks ma sind pidanud.

Josepha. Ja sina, ema, teadsid seda ette, et
asi nõnda läheb?

Barbara [nagu iseenesest mõista]. Aga
laps...

Josepha. Ja siis lasusid sa teda majasse?

Barbara. Võisin ma majahärra poja
välja visata, kus me kolmveerand aasta
üüri võlgu oleme?

Josepha. Sellepärast oleksid sa mind eme-
ti silmas võinud pidada, selle asemel et
väljasüütusid teha, ühes teistega trahteris istuda
ja meid üksi ümber jooksta lasta.

Barbara. Aga armas laps, kui inimesi
tarmis on, siis ei tohi neid väinlasteks teha,

siis peab juba üks silm kinni pigistama, ja sina oled noor ja rõõmus, tahad ennast lõbustada ja natuke ehtida, seda ei oleks meie sulle muretseda võinud ja ühegi töö jaoks ei ole sa kasvatatud.

Josepha Ta mis pärast - mis pärast ei ole ma siis ühegi töö jaoks kasvatatud?

Barbara Liht töö ei oleks sulle nõlvunud, ja midagi peenikest ei saanud ma sind õppida lasta, meil ei oleks üldse seda tarvisgi olnud ja meie oleksime võinud hoopis teistmoodi elada, kui see mees nõin raha majast välja ei oleks kandnud. Sina isa, see on kõige juures süüdi

Josepha Mis mul nüüd sellest on? Riided ja ehted on varsti parti kantud ehk ära müüdnud, ja mina ei ole müüd, kui vaene mahajäetud tüdruk, kellel midagi ei ole, muud kui halb kuulsus, ja kelle peäle enam ükski mees ei vaata.

Barbara Mis sa nüüd ajad! Neid tuleb sul veel küllalt. Niisugune tüdruk, nagu

sina, see võib olla missugune tahes, see ei ole veel kellegile liiga halb! Aga mui sul nõnda mehe häda on... Peab see kwe olema?...

Josepha. Täta mind rahule!

Barbara. Päris tõsiselt, mul olens üks näe-
pärast, võid ainult wotta.

Josepha. Tahaksin teada, kes?

Barbara. Pööra ainult ümber! [Pöörab
Lohanni poole.]

Lohann [on asju korraldanud, mis osalt
freisingi pääl osalt selle kürwal on, -
kohkub]. Aga meistri proua! - [Seisab,
põlwed kõveras, käewarred vastu neha sum-
tud ja käed rinna pääle pandud.]

Josepha [rõõmsasse kergemeelsusesse üle
minnes.] Meie Lohann? Hahaha! [Lüüb
teda kergesti põse pääle.] Mehinene!

Barbara. Hahaha!

Lohann [hakkab rumalalt kaasa naerma.]
Ja - hehe - ja, hehe!

14. ctendus.

Endised. Schalanter ja Martin [keskelt]

Schalanter. Hallo, siin on õige laialt lõbu!

Siin me siis oleme.

Barbara. Noh, tulete ometi ükskord? Mis siis on?

Schalanter [näitab lillenimbukese pääle, mis Martinil kuuve küljes on, mis neurutuks võtmist tähendab]. Kas sa ei näe? Wastu võtsivad. Iseenesest mõista. Sivad jätavad niisuguse poisi vastu võtmata?

Barbara [läheb Martinile lähemale ja hoiab põllenurga valmis pisarate kuivatamiseks].

Pead siis tõesti meie juurest ära minema, Martin?

Martin. Ja, aga ära sellepärast, ema, puhast põlle majaks tee. Ei maksa waewa.

Barbara. Kas sinu süda siis raske ei ole, et oma wanemate juurest lahkuma pead?

Martin. Igawesti ei wõi me ometi siin ilmas niikuinii kokku jääda. Teine asi oleks, kui nad meid kuhugi kaugele Wiener linnast

emmale, Jumal teab kuhu, ära saadaksivad; aga esivtsa jääme me ju siia.
Barbara. Ah, sul on õigus. Ja kes teab, mis jääks see häa on, et sa kord isa juurest ära saad!

Schalanter. Sest et wist tüdruk sinu juures nii häa hoolle all on. [Johannile] Aga mis te siis veel sääil teete, Johann, müüd kus õhtu käes? Minge trahterisse, et teist ma mees saab!

Johann [wahetab kumbe, wõtab pärast kumbara; mõlemad on pah. seinä pääl naela otsas.]

Schalanter. Laske ma jutustan. Meie olime esimeste seas, kes ette tuliwad. Saad wastasivad talle ainult otsa. Martinile, koke hüüti: „See mees wõetakse wastu.“ Selle mehe wõtan ma oma rügementi! Põris riskumine oli tema pärast. Ma olen seda ikka ütelnud ja selle juurde ma jään, temast saab midagi. Selleks on tal mõistust ja kuraas ja rohkem ei ole tal tarwis.

Minu tuttavad panivad mulle pahaks, et ma ta rahvakoolist wälja wõtsin ja mitte realkooli ei saatnud, mina ütlesin selle päale eesel ei lähe targemaks, kui ta kas wõi doktoriks studeerida, kawala pää jaoks on aga rahvakoolist enam kui küll ja küll. Seda saab ka siin näha. Waimu on tarwis, waimu ja kuraasi! Mis see altab, kui ma ei tea kui palju tean ja ei tea kui ilusti rääkida mõistan, sellepärast võib ometigi igäiks minuga waielda kas wõi pilpsad pures, annan ma talle aga, kui nali otsa lõpet, üks kõrwa taha, siis maksab see, mis ma ütlen.

Johann. Soowin hääd õhtut. [keskelt ära]

Schalanter. Hääd õhtut! Seda inimest ma ei kannata; kui ta mitte nii elaja kumbel tööd ei lõhaks, ei oleks ta minu juures seda kahte nädalatgi wanaks saanud, mis ta siin on.

Josepha [Martinile]. On sul lusti solda-
tiks minna?

Martin Lusti? Seda on waevalt kellegil, kui ta peab.

Schalanter. Ära tee wäljagi. [Koputab talle öla pihta.] Siin seisab mees, kellest veel midagi saab, selleks on ta õige mees, ütlege, et mina seda olen ütelnud. [Barbarale.]

Aga nüüd, naesune, tee, tee! Selle igawese joomise järele lähed ainult veel jannusemaks ja terve päew ei ole me midagi hamba alla saanud, kraami siis wälja!

Barbara. Mul ei ole raha.

Schalanter. Ei ole raha!?

Barbara. Sa ei jätnud ju mulle raha.

Schalanter. Hanka sulle raha jätma na veel! Kas sa ei tee mul rahasaktili tühjaks, niipea kui ma jala poest wälja pistan.

Barbara. Täna ei ole midagi sisse tulnud.

Schalanter. Ei ole midagi sisse tulnud täna?

Hääkül, wõta seda oma hinge pääle!

Mida wasemaks sa meid teed, wõta aga seda oma hinge pääle! Kui sina oma lapsel tänase päewa ära tahad rikkuda,

siis pean küll minna ennast ohverdama. Säh -
 [wiskab rahapunga laua pääle] - ma tahtsin
 ühe suurema tellimise wastu wotta - sääl on
 kantsjon, hää küll, ma raiskan kantsjoni raha
 ära. Mul ei ole seda tellimist tarwisgi. Tänane
 päew on mulle püha. [Annab Barbarale ühe
paberiraha] Wotta ja too weini ja midagi süüa -
 midagi hääd, ole nii lahke! Kiisugune päew,
 nagu täna...

Barbara. Ole nii hää, sa kannad oma raha
 trahterisse, nagu olens meil iga aasta kolm -
 sada kuuskümmend wiis peega ja iga päew
 nekrutins wõtmine. [Skannab minema]

Schalanter. Sina! [Kohwinõuude pääle näi -
lates] Need wõiksid sa küll kaasa wotta.

Barbara [wõtub nõuud laua päält] On nad
 sul ees?

Schalanter. Ja, sest et ma korda nõuan! Lolliks
 wõid mind nimetada, kui need mitte juba
 kaks tundi laua pääl ei seisa.

Barbara. Ja muidugi. [Keskelt ära]

Schalanter [joonseb uskukuse juurde, risub ta

lahti ja hüüab wälja.] Sulle peab inna wii-
mane sõna jääma.

Barbara [wäljast]. Lollpää!

Josepha [läheb kohe selle järele pah. poole
ära ja tuleb alles tagasi, kui Herwig sisse
astub.]

Schalanter. Prungid ainult jalga üle läwe
sisse tõsta, siis pead juba wihastama, ja
siis julgewad inimesed weel midagi ütelda,
kui ma parem kodust wäljas olen! Ja, kui
kodu kodu olex, aga waata ainult, kuidas
siin wälja näeb, - ei wõrda ei raha. Kui
kodus õige wõrd olex olnud, ei olex tüdur-
kust seda häbi ära elada waja olnud, ja
sinul ei olex tarwis kolm aastat püssi
kanda, üheaasta-wabatahtlinu eksami
oleksid meile ka weel ära teinud. Aga kes
on kõige juures süüdi? Sinu ema - kõige
juures.

Martin [wiskab hooletult sohwa pääle.]

Ära ainult temaga jälle tülitse, kui ta taga-
si tuleb. Need paar päewa, mis ma weel

waba olen, tahan ma raha saada.

Schalanter. Ta et sina raha saada tahad, ei tohi mina sõnagi rääkida?

Martin. Rääkimise vastu ei ole mul midagi, ainult tülitsemise vastu. Kaabrid ei lähe ka kartlikuks, kui nad meid mõni aeg ei kuule, ja kui ma ära olen, siis võite ju järele tülitseada, mis tülitsemata jäi, aga kuni senini mina seda ei kannata.

Schalanter. Sina ei kannata? Ja, kes on siis õieti peremees nende nelja seina vahel siin? Ma küsin, kes?

Martin. Noh, hakkad sa nüüd wiimati veel minuga pääle.

Schalanter. Sinuga? Mida veel! Oleme meie ühetaolised? Tohid sina mulle niiviisi wastata? See oleks ilus! Sinu üle võin ma veel, Tuma-lale tänu, käskida! Tülitsema hakkas ma sinuga! Kes sa siis minu kõrval oled, rumal poisijõnpsikas!?

Martin [kargab üles, vihast sätendavate silmadega.] Mis sa ütlesid? [Lükkab laua oma

est ära ja lähed Schabanteri poole.]

Schabanter [taganedes]. No, no - ma
ütlesin üle pää - ma tean ju, et sulle se -
da ütelda ei tohi.

Martin. Siis ära ka ütle; seda ei tohi mul -
le keegi ütelda. Seda ei kannatanud ma
juba aastate eest enam.

[Koputatakse.]

15. etendus

Schabanter. Martin. Josepha. Herwig

Herwig [wana, vaeselt riides eide, naine
kepiaga, astub keskelt sisse.] Tere õhtust!

Josepha [tuleb pah. p. tagasi].

Schabanter [kõrvale.] Hei, amm! [Kõvasti.]

Tere õhtust! Teie wabandate küll, ma pean
natura wärske õhu kätte minema. [Lähed
keskelt ära.]

Herwig. Ärge laske ennast tagasi hoida -
ma tulen ainult laste pärast. [Tuleb ette -
poole.] Tere! Jumalime! [Ahwardab Mar -
tini sõrmega.] Ma kuulsin kuni wälja koo -
ki sinu kajumist, riuruk!

Josephha [näitab ühe tooli näitelawa keskele.]

Herwig. Täna sind, Pepi. [Üstulb.] So, wana-
moor on teil siis jälle kaelas ja müüd ajame
õige üksteisega juttu. - Kui te veel väikesed olite,
elasin ma siin teie juures ja nägin teid üles
kaswama. Kui wõivad inimesed kõiki laste
wollatusi hääks kiidawad, siis on see maitsi-
asi, kui aga seda oma wanemad teewad, siis
on see õnnetus. - See oli õnnetus. - Teist wõis
nii sama wähe kui teistestgi lastest ütelda, et te
kord ilusaks ja targaks lähete, aga teid nahte
kaswatati üles - [näitab Josephha pääle] sind
kui kõige ilusamat. [näitab Martini pääle] ja
seda sääl kui kõige targemat! Nõnda kaswas
ühes teiega uhkus suureks, kõige kardetawam uhkus,
see, mis isegi ei tea, mille pääle wõi mispärast.
Ma olen küllalt selle vastu rääkinud ja ei
oleks seda ka enne järele tegemast jätnud, ku-
ni see teid wiimaks ära oleks tüütanud ja
teie ometi selle järele teinud oleksite, see tüütas
aga teie wanemad ennem ära ja sääl oeldi:
ärge kuulake wanamoori! Noh, siis wõttis wana-

moor omad asjad ja läks minema, rääki-
da ei tahtinud ta mitte ja rahulikult päält
vaadata, seda ta ei saanud. Ta oli ju wana-
ema, see wanamoor. [Lüüb kepiga vastu pörandat
onna kõnet kinnitades] Siis tulin ma alles ta-
gasi, kui teie juba lapseskingadest väljas olite -
tulid vaatama, mis teist saanud. Ma nägin
külbalt. Sina olid ilusaks läinud, aga ammu-
gi mitte kõige ilusam ilmas, ja sina ei ol-
nud mitte rumal, aga ammuigi veel mitte
kõige targem. Sellest saite te ka väga hästi
aru, aga kumbgi ei tahtnud seda üles tun-
nistada. [Josiphale] Aiusa käsivõlisega ei
oleks sa ennast mitte üles kuulutada kas-
nud - küll aga andsid enese majahärra
pojaga inimeste suus kuulutada. [Martinile].
Ja sina kargasid kohe, vihane nagu punk,
igale ühile kallale, kes ainult sõnakesega suurt
härrat haawas, kes sa enese ces olid. Seesama
uhkus, millest ma enne rääkisin, tegi ühe teist
kergemeelseks, teise äkiliseks. Sind, Pepi, hoiat-
tasin ma kohe esimesel korral: jätka wälja-

sõidud väljasõitused, jää auusaks tüdrukus!
 Ja Martinile ütlesin ma: inimesed ei tea
 ju sinust muud, kui et sa trahterisõber ja
 mees oled, ja selle päale ei ole just tarwis
 väga uhke olla, ära ole suureline! Aga
 säääl öeldi jälle: Äрге kuulake wanamoori! -
 Ah, nõnda oleme teie noorel päewil tihti
 rääkinud, pärast poole vähem, ja see on
 wist küll wimane sõrd! Ma tulin, sest et ma
 kuulsin, et nad sind soldatiks wõtawad ja
 [Josephale] et sinu ja noore Stolzenthali
 wahel mõin otsas on.

Martin. Siis ometi sõrd? - See on sulle pä-
 ras.

Herwig. Ära ole kahjurõõmus, Martin. - Ma
 tulen, sest et ma seda oma kohuseks pean,
 ma tulen- ja kuigi jälle kohe üteldakse:
 äрге kuulake wanamoori! - Et teile ütelda,
 niid on paras juhtumine ja kõige wimane
 aeg, et te mõistlikus saate! Teie olete mulle
 juba palju muret teinud ja nii mõne uneta
 öö maksnud, teie ei tea ju mitte, mida

kergemeelsus ja äviline viha inimesest teha
 võivad! [Tõuseb üles]. Ma palun teid üles-
 tõstetud kätega, et ma teist veel hääd il-
 mas loota võiksin, saage mõistlikuks!
 [Astub Josephu juurde]. Waata, Pepi, minu
 armast laps, sa oled nüüd jälle õnnelikult
 waba. Sa olid noor, liiga noor ja ilma
 kaitseta - palju parem veel, ma ei taha
 sellest rääkida - ära nüüd enam teine-
 kord niisugust tükki tee; esimene antakse
 sulle andeks, kui ta sul ainukeseks jääb,
 teise järelle aga raputatakse juba pead, sest
 et kardetakse, andeksandmine ja kergemeel-
 sus võivad edasi kesta, nõnda et Jumal
 taewasgi selle lõppu ei tea, ega sina ise.
 Ole mõistlik, ja nagu ma juba seenord ütle-
 sin - jää auusaks tüdrukuks. [Pöörab Marti-
 ni poole]. Ja sina, Martin, minu armast
 lapselaps, sa saad nüüd wõõraste ini-
 meste sekka, sõjaväkke, ja saäl kantakse
 küll kindaid, aga ainult paradi ajal, na-
 gu mulle on räägitud, harilikult aga ei

käida sääl kellegiga õrnalt ümber. Mõttele, kuhu sind vihas kurat viia võib, kui sa ennast paremaks pidama hakkad, kui teised. Sulle ei ole sellens asja. Näl, kui sind isa enne rumalaks poisijõmpsiaks nimetas, arvad sa tõesti, sellega nättad sa, et sa mees oled ja tark, kui sa karjud nagu metslane! Selles pärast ole mõistlik, Martin, nagu seekord ütlen ma sulle: ära ole suureline. So, Pepi! So! Ja müüd kaitsku teid Jumal! Olge mõistlikud, lapsed - olge mõistlikud. [kesnelt ära], Martin [pinxamisi ette tülles]. Sina, Pepi! Josepha. Ja.

Martin. Ma ei tea, kas see hääl oli, et wana-ema meie juurest ära läks, kui me lapsed olime!

16. etendus

Martin. Josepha. [kesnelt tulewad Seha-lanter ja Barbara sisse, kes veinipudelid ja söögiwaagnaid kannawad.]

Schalanter, Siin me oleme! Tutluse olete ära kuulanud, nüüd võite selle peäle peha kinnitada.

Barbara [korraldab sööginõusid ja klaasisid laual.] Ma tean ju, missugune ema on, tema tahtes peaks tüdruk nii pühaks olema, nagu nunn.

Schalanter [täidab klaasisid.] Ta Martin nagu munk või wagateleja. Mu Tiimal, ta on wana inimene, kes länapäew ilmas enam midagi peäle hakata ei tea.

Schalanter ja Barbara. Ärge kuulake wanamoori.

Martin ja Josepha [waatawad teineteisele otsa ja peawad naerma]

Schalanter. Teil ei ole tarwis kellegile meeldida, kui oma wanematele. Ärge laske ennast segasena teha. [Martinile] Sa oled ikkagi mees, kui sa ka midagi ei ole, ja ikka veel enam kui teised! [Josephale] Ta kui see tahab, võib ta veel tänna teatri-

65.

lauljans saada, häälest ei ole tal puu-
lus, punduwad ainult sõnad ja osawus
nnast näidata. - Lööge klaasid kokku -
selle päale, et me rüümu oma lastest
näeme. [Laulab.] Nad elagu, nad elagu! ...
Kõin [laulavad kaasa ja löövad kokku.
Martini klaas lähel katki.]

[Eesriie langub ruttu.]

Teine waatus.

[Lühike näitelawa. Tagaseinas: ühe suu-
wemaja esinulg, kõrge partene. - Väike aed
ees, millel aed ümber; selle keskel wäraw,
ees-ümber kahe kulissi laiuselt - jalgteel,
mis läbi wõsa wiib, nimelt paremalt poolt
wäcst wälja tuleb, nõnda et see tee taha,
aia lähedale jääb, ja pahemale poole
pöösaste wahel ära kaob, nõnda et need
eespool on, ja jalgteed warjawad.]

1. ctendus

Schön, Anna ja Eduard [tuleb par. p.]
Anna. See siin peab Stolzenhaleri suwe-
maja olema!

Schön. Ja, kirjelduse järel arvan ma ise ka.

Anna. Kui ilus siin on! Noh, siis oli tal ometigi õigus, meie kõrgeaaulisel härra pojale.

Schön [urisedes]. Meie kõrgeaaulisel härra pojale. Meie poeg on ta, meie Eduard.

Anna. See ei ole kellegi rääkimise viis ühe kõrgeaaulise härraga. [Eduardile]. Seda pead sa oma isale ära rääkima.

Schön. Ära rääkima? See oleks veel parem. Ma tahaksin teada, kas tema seda kard oma laste poolt sallib? Ah so, noh, ära pane pahaks, Eduard.

Anna. Aga mina seda ei kannata, juba inimeste pärast.

Schön. Kus nad siis siin on?

Eduard. Aga, armsad kallid vanemad, kuidas võite te naisuguse asja pärast tülitseta!? Ainuke asi, mis mind kahetsema sunnib, et ma selle seisuse olen valinud, oleks see, kui teie minu kuu pärast oma lapse ära unustaksite.

Schön. Aa, see on mõistlik naine! Kas

kuuled nüüd.

Anna. Sest et ta liiga häa on.

Schön [naerma hakkates] Hahahaha!

Eduard [nõndasamuti.] Aga emma!

Anna [haawatult]. Mu jah, - noh - seda
saad sellest, kui sinu auru eest seisad! -
Palun, kas see naermine wahest juba
järele ei jää?

Schön [Eduardile] Siin peab järele andma,
teisiti ei lähe. [Annale.] Noh, mis asjas tal
siis õigus oli, meie kõrgeaaulisel härra
pojal?

Anna. Kas näed, kui ilusasti see rõolab, kui
sa nõnda ütled! - Meie kõrgeaaulisel
härra pojal oli selle poolest õigus, et ta
proua Stolzenthalerile ütles - kui see weel
preili oli, - et ta peab sõna kuulma
ja oma õnne Jumala hooleks jätma, - ja
kõige nendest linnamajadest ja sellest
ilusast mõisast ei räägi ma, - aga nüüd,
kus lapsene ilmale tuli, saab ta sellest
küll isegi aru, et ka õnn on tulnud!

Schön. Loodame seda!

Anna. Waatame nüüd natuke sisse. [Läheb wärawa juurde, tõmbab kellanööri; heledat majakella kõlinat on kuulda] Kas kuulad, koguni teine hääl kui meie majakellal; seda on juba päris waewaline kuulda wanaduse pärast.

Schön. Ja, meil on juba päris waewaline te-
da kuulda wanaduse pärast, aga selle
juures ei ole mitte kell süüdi, hehe!

2. etendus.

Endised. Beller

Beller [ilmub aia taha; tal on reha öla
pääl.] Noh?!

Anna. Olge nii häa -

Beller. On ju lahti!

Anna. See on ometi Stolzenthaleri suve-
maja?

Beller. Ja!

Anna. Kas armuline proua kodus on?

Beller. Ei!

Anna. Wakest armuline härra?

Beller. Ei!

Anna. Kes siis wiimati?

Beller. Mina.

Anna. Siis olge nii häa, terwitage meie poolt; ütelge aga: wana Schöni paari poolt, ja et meil ütelda nästi, et armulise proua wanernad wõõrsile tulewad, nad tulewad tänna linnast. Kas saate aru?

Beller. Ja!

Anna. Ärge unustage ära!

Beller. Ei!

Anna. Meie kaseme terwitada ja waned tulewad tänna -

Beller. Kas veel midagi tahate?

Anna. Ei!

Beller. Tumulaga! [Kaob aia taha ära]

3. stendus

Endised ilma Bellerita; selle järele paremalt poolt Schabanter ja Martin; wiimane jalarawäe soldati mundris.

Schön. Kahju, et ta juba ära läks, ta ei

räägi küll palju, aga muide õige sõbralin
inimene!

Anna. Noh, siis lähme päale. Kahju küll.
Lapsekest ollesin ma nii häameelega näha
tahtnud.

Schalanter. Abandlin teener!

Martin [annab Eduardile kätt]. Aa, tere
Eduard!

Eduard. Tere, Martin!

Martin. Noh, kuidas sul siis na näsi käib
selle kuu sees?

Eduard. Ma olen rahul.

Martin. Wäga armas; mina ei võiks seda
oma kuuest mitte ütelda. Noh, see rõõmustab
mind, et ma sinuga ometi ka kord kok-
ku sain ja et sa mitte liiga uhke ei ole, et
mulle kätt anda. Sa hoidsid warem mi-
nu eest kõrwale, kus sa aga wõivid. Ei ole
ilus, just sinust pidasin ma oma endiste
kooliseltsiliste hulgas kõige rohkem. Oled
mulle sellega haiget teinud.

Eduard. Martin, sinuga on raske läbi näia,

iseäranis kui minu seisust meeles pidada.

Martin. Ku ja, et ma midagi ei ole, siis olen ma sinu arust liiga julge, mis?

Sina oled studerinud ja sul on hääd tunnistused, aga minu armas, kui ka inimene studerinud ei ole ja kui tal ka tunnistusi ette ei ole näidata, sellegipärast jääb ta ometi inimeseks! Mõnele ei võlba see turpimine ja tagasihidlik olek, et aga ka ilma studerinata ja ilma tunnistusteta mees võib olla, seda tahan ma veel näidata. Eduard Martin, mis sa vieti enesele naisuguse näitamise all ette kujutad?

Martin. Ah, see on häa, sa küsid seda müüd minult? Küll sellens juba parvas juhtumine leidub, see saab isenesest tulema.

Eduard. Ma sooviksin aimult, et ta warsti tuleks!

Anna. Aga lähme, lapsed, lähme!

Schabanter. No, no, kas siis naisugune nutt on!

Podane veel natuke, siis tuleb minu naene järele ja minu tütar, kes emast tänasens päevaks wabaks on teinud, wahest toowad nad

weel paar lõbusat poissi naasa ja siis võisime
üheskoos...

Anna. Me täname väga, aga me ei või jääda,
me peame minema.

Schalanter. Palun, nagu soovite. Alandlin teener!
Suudlen käth, nõrgemuline!

Schön. Olage hästi!

Martin. Tumulaga, Eduard!

Eduard. Hääd päeva!

[Schön, Anna ja Eduard pak. p. ära.]

4. etendus

Schalanter ja Martin

Schalanter. Sest saadik kui see nojamehe
poeg kirjukku sees on, ei tea wanad, mis
nad uukse pärast ära peavad tegema! Sul
oli väga õigus sellega, mis sa talle studerumise
ja tunnistuste üle ütlesid.

Martin. Aga isa, nüüd räägime üksteisega.
Sellest, mis sa tülles ütlesid, ei saanud ma
õieti aru. Mis on õieti sinu äriga?

Schalanter. Noh, midagi ei ole. Ära lõpetanud
olen ma ta. Viimasest üürimaksu tärimist

saadik on pood xinni. Esite wiisivad mul wa-
nemad õpipoisi ära, - need rumalad inimesed
ütlesivad, ta ei õpi minu juures midagi. Sii hää
ei saa tal kusegil enam olna. Kes teab, kust ta
ennast praegu tööga tapma peab! Noh, ja siis
lasksin me selli ära.

Martin. Lohanni?

Schalanter. Ja, ja et keegi meie juurde enam
tulla ei tahtnud, siis lõppis see wärsk iseene-
sest ära.

Martin. Aga miks sa siis Lohanni ära lasksid,
kes kõik töö üksi ära tegi?

Schalanter. Nu ja, seda olen ma ise ka inna
ütelnud, et ta tööd teeb nagu hobune, aga ühe
korraga - warsti selle järele, kui Pepi ja Stolzen-
thaler lahku läksivad - hakkas ta rohe poole
wähem tööd tegema; noh, mina ei olnks midagi
märganud ja minu pärast olnks ta wainud ka
poole tööga wälja tulla, aga sinu ema pistis mul-
le rohe kirbu korwa. See inimene on päris naru
tühikuu järel olnud ja see on ka juba hakkand
õmatundelisens minema. Ema wättis rohe

Pepi käsile ja viis ta lõbusasse seltskonda, ja mina saatsin Johann minema.

Martin. So? Ja millest te siis nüüd elate?

Schalanter. Koh tead, kui Michel ja Johann ära saavad, siis lasksime ka teenija ära, terve hulk magamise asemeid jäi tühjaks ja need üürisime võnajulistele välja; vahel leidub ka mõni väike asi treida, seda teen siis mina ja muu eest peab vanamoor hoolitsema.

Martin. Oma? Ja kust tema siis võtab?

Schalanter. Mis mina tean? Tüdrukul on, arvan ma, nii häa teenistus.

Martin. Missugune teenistus siis?

Schalanter. Nagu ma kuulsin, ühes kohvima-
jas.

Martin. Kohvimajas? Koh, tüdrukul pääle ei või te just uhked olla, see ei tee teile auu!

Schalanter [elawolt]. Ja, minu armas Martin, sedasama olen ma juba nendesama sõnadesa oma naesele ütelnud.

Martin [on parem. poole waadanud]. Sina, isa, säält tuleb keegi, kellega ma häämeelega

konnu ei tahaks puutuda.

Schalanter. See soldat?

Martin. Ja - ja ikka raamat käes, see narr.
See on minu weltwebel, kelle üle ma sulle
juba tihti kaebasin, tema pinnimiste ~~üle~~
pärast harjutustel ja tema raportide pä-
rast, mis mulle ühe trahwi teise järele on
teenuid ja minu terve teenistuse-tunnistuse
ära solkinud. Lähme kõrwale, kuni ta
jälle ära kaob. Mul oleks kahju, kui ma
selle inimese ees käe teretuseks üles peaksin
tõstma.

Schalanter. Tuleb ka veel aeg, kust ta sinu vastu
pisemaks saab! Küll tuleb. [Mõlemad lähe-
wad par. poole põõsaste taha.]

5. stendus

Ühel ja seltsamal ajal astuvad ette pahem.
poolt Hedwig, tema järel Resi, laps teinise
sees käe pääl, - par. poolt Frey, üht raamatut
lugedes; tal on naisamasugune munder nagu
Martinil, ainult weltwebli märkidega.

[Parajasti kui Hedwig aiawarawa juurde

Jõuab, astub Frey sinna ette.]

Frey [ainult pooliti üles vaadates, märkab et ta
ihel naesterahmal tee pääl es on] 'Wabandage!'

[Astub tagasi.] Palun!

Hedwig. Härra Frey!

Frey [lasub käe raamatuga maha vajuda] 'Oo,
teie olete, armuline proua!'

Hedwig. Tahsite te meie poole tulla?

Frey [pääd raputades]. Inimene ei otsi seda,
mille eest ta põgenema peab.

Hedwig. Sellest on küll juba aasta mööda, kus
me üksteist viimast kord nägime. Kuidas
teil käsi käib?

Frey. Tänan, kaunis kenasti.

Hedwig. Kaunis kenasti. [Wäike waheteg.] Teie
ei küsi, kuidas minul käsi käib?

Frey. Ei!

Hedwig. Teil on õigus. Ma olen ju kõige rikkam
naene terwes ümbruses! Kuidas võin ma muud
olla kui õnnelik? Ma olen ka emaks saanud.

Kesi tule siia!

[Tüdruk tuleb. Hedwig tõstab lapse loori üles.]

Frey. Ta on väga-väga õnn laps ja natuke kahvatu.

Hedwig [loori jälle tagasi pannes - mõndalt]

Haike. [Resile, aiavaravat avades]. Wii ta sisse ja pane hälli.

Resi [lapsega läbi aiavarava ära]

Hedwig. Se nägite teda, seda väikest väest loomast! Mulle üteldi, tema isa olla liiga palju elanud, kui et lapsel veel midagi järele oleks jäänud; ta hingitseb veel mõne nädala, vahest mõne kuu, aga eluõnnast temast ei saa. [Surub oma tassurätiku silmade vastu].

Oo, te näete, ma olen õige õnnelik! Teil peaks häämeel olema, et te mind niisuguses seisukorras leiata.

Frey [walusalt]. O, armuline proua.

Hedwig. Teie ütlesite mulle ju praegu.

Frey. Tähtse minewik minewikuss.

Hedwig. Ma tahan seda, ma tahan isegi selle kõige viimase ära anda, mis mulle teda meelde tuletada võib, teie kirjad.

Frey [ehmatades]. Mad on teil veel alles?

Hedwig, mul ei ole midagi südant neid ära hävitada.

Frey, ja ma palusin teid ometi, armuline proua. Ma juhtisin veel teie tähelepanemist --

Hedwig, Ma tean, aga mul oli ikka nendest kahju. See on mulle armas, et ma teiega nõnda kogemata kokku sain, kas tahate neid kirjutada enese kätte võtta ja nende juurde panna, mis mina teile kirjutasin?

Frey, kui te soovite. Aga kuidas tahate te nad mulle kätte toimetada?

Hedwig [näitab pah. poole]. Kui te seda teed mõõda edasi lähete, siis leiab pea mülast väljas, sääl kus juba põllud pääle hakkavad, väikse võoras temaja. Lauad seisavad väljas ja kui te sääl oodata tahate, siis katsun ma võimalust leida, õhtu eel sääl mõõda minna ja teile seda pakkest ilma tähelepanemist äratamata kätte anda.

Frey, Ma saan sääl olema.

[Skõlemad hakkavad minema.]

Hedwig, Kivimäski?

Frey. Kindlasti.

[Hedwig jääb aiaukse juurde seisma, Frey pah. p. kulissi juurde, et teineteisele järele waadata, selle juures puutuvad nende pilgud kokku, nad seisavad silmapilk aega paigal üksteist waadeldes, siis tõmbab Hedwig wärawa oma taga kinni ja Frey läheb ära; niipea kui kumbagi enam näha ei ole, tulewad Schalanter ja Martin põõsastest wälja]

6. stendus.

Schalanter ja Martin

Schalanter [kawalalt]. Martin!

Martin. Mis?

Schalanter. Kas panid tähele?

Martin. O ja

Schalanter. Waata orneti! Pröua Stolzenhaler on härra wellwebli

endine kallike, ja mõlemate juures õhkub veel natuke, nagu näib. Noh, on mulle armas, et ma seda tean.

Martin. See wõib sulle ~~wäl~~ ju täiesti

üks puhas olla.

Schalanter. Sellest ei saa sa arm, minu armas. Siit võib terve tulekahju ka õhutada. Ma jään nüüd siia, kuni mulle Stolzenthaler silma puutub.

Martin. Sa ei taha seda talle ometi ütelda?

Schalanter. Muidugi.

Martin. Weltwebli pärast ei oleks mul midagi, aga mis põhjus on meil selle naesterahwa vastu nii olla?

Schalanter. Ole nii häa, ära selle pärast muretsse, küll see mõistab ennast karwapäält nõndasamuti aidata, nagu kõik teised naesed. Walitada - ja kui see ei aita - nutta, seda mõistab küll tema ka! Pääsi on, et meie raha saame ja nalja saame. Küll Stolzenthaler juba mõne ümarguse karata lasseb, olgu kas rääkimise eest, või selle eest, et edasi rääkima ei pea, see on üks puhas! Hõrra weltweblil aga laseme istuda ja oodata.

nii kaua kui see neile meeldib, siis vaatame õige, kuidas ta välja näeb, ajame talle mõne sõnaga tubli hirm pääle ja kui me siis nii paraja lõbusa jutu pääl oleme, siis küsime õige, mis tal õieti sinu vastu on.

Martin. Selle pääle olen ma ise uudishimulik.

7. etendus

Endised. Stolzenhaler ja Höller [par poolt]

Höller [väike mehike, oma suure pansuse pääle vaatamata süügi väga elav. Ta ei räägi mitte, vaid karjub, olgugi et see talle raske hingamise pärast vaeva teeb.] Nii siis koju paariks tunniks - nagu tubli perekonnaisa kuragi - haha - müdugi - aga siis saame jälle kokku siin all selles eeskujulises kohvimajas, kus nad pesulanda biljardiks nimetavad.

Stolzenhaler. Küll ma juba tulen.

Höller. Ega sa ju kaua kodus ei püsi, haha - see lähed sul kaunis raskest - vagusat abi - linnest mängida. Haha!

Stolzenthaler. Nu ja, ei ole ju kunagi waba, ja
päälegi minu ema, chku ta küll pääajagu
lühem on, tahab ta siisgi ülevla su pääle
waadata.

Höller. Siis päkk pääle ja alla kus ta noht
on - nõnda et tal sinu jaoks paras pikkus
on. Hahaha

Stolzenthaler. Olex päris häa, aga katsu siis,
kui sa ei julge! Mis tüsi, on tüsi, ma pean, üt-
lema, sel naisel on midagi peenikest; ei ole
küll sugugi minu meele järele, aga mis sa
pead tegema? Noh, nüüd pistan ma nina
nature sisse. Nägemiseni.

Höller. Nägemiseni! [Pistab ninema, weel näite-
lawa tagast.] Siis kohwimajas! Ära unusta!

Schalanter [on Stolzenthalerile tee pääle vastu
astunud, kergitab kübarat]. Suddlen kätth, här-
ra Stolzenthaler!

Stolzenthaler. Aa, Schalanter! Ja kas see ei
ole Martin?

Martini [teritab soldati kombil]. Hlandlin
teener!

Stolzenthaler. Tubapaar lahingut kasarmu
hoovi pääl võitnud, mis? [Schalanterile].
Teie olete oma treimisele otsa treinud, nagu
ma kuulen?

Schalanter. Mui Jumal, natukesest tüöst ei
jätku ja palju ei ole teda saada. Meie väin-
sed käsivõlised oleme pool neijused. Meist-
likum on, kui kohe omale selle ameti valid.

Stolzenthaler. Muudugi, kui teile keegi midagi
annab. - Mis siis Pepi teeb?

Schalanter. Mis ta peab tegema, see vaene tüd-
ruk! Ah, kurb on, kui näed, kuidas ilmas asjad
käivad. [Usaldavalt ligemale tulles] Härra
Stolzenthaler, teie olete tema esimene ja ei tule
ka ühtegi, kelle pärast ta teid ära unustaks.

Stolzenthaler. Seda ma juba usun.

Schalanter. Sellele olete teie kõin ja olete
kõin, asi ei ole aga kahjus mitte kõinide nen-
dega nõnda, kellega teil tegemist on olnud
ja veel on, härra Stolzenthaler! - Täielik auu-
kartus teie proua ees...

Stolzenthaler [ähvardades]. Teie! Hahvake oma

keelt, minu naese üle ei räägita mitte.

Martin [poolhäälega Schalanterile.] Kas sa ei
wõi siis seda ääri-weeri mööda teha?

Schalanter [nõndasamuti.] Meil ei ole aega
kava narutada.

Stolzenthaler. Olge nii häa, kui te juba kord
niisugust halpi juttu pääle hakkasite, mis on
minu prouaga.

Schalanter. Noh, mitte wüt minutitgi ei ole
mööda, siis rääkis ta sääl aiakuse juures
ühe peenimese weltwebliga. Meie tunneme te-
da, ta on minu poja weltwebel.

Martin. Robert Frey on ta nimi.

Stolzenthaler. Ühe weltwebliga? Kui ta weel
staabi ohwitseri olexs olnud!

Schalanter. Aga nende rääkimisest tuli ilm-
siks, et nad teineteist juba waremast ajast
tunnwad.

Stolzenthaler. Et keegi naesterahwa järele jook-
seb, seda ei saa nellegile ära kuulata, aga siis
tulid mina, ja kui mina tulid, siis olin mina
sääl!

Schalanter. Täna õhtu eel ei peaks te aga siiski mitte armulist pruut wälja minna lastama.

Stolzenthaler Miks?

Schalanter [näitab pah. p.]. Sääl wäljas olla üks wõõrastemaja, sääl tahab ta te-
naga kokku saada.

Stolzenthaler. See on wale, ja veel häbema-
ta wale, sellens tunnen ma oma naist liiga hästi.

Schalanter. Ma ei ütle ju mitte, et tal midagi aunitut ees on! Nad on üksteisele kirju kirjutanud ja teie pruut tahab neid, mis ta saanud, salaja tagasi anda.

Stolzenthaler [enesele]. Kirju-?? Ja need ei ole mitte rohe ära põletatud, nii kui mina oma jala majasse tõstsin? Need on tal veel alles? [Äkki Schalanteri poole pööra-
tes] Kuid teil selles asjas nii häa südame-
tunistus on, et te homme hommiku veel minu juurde julgete tulla, siis wõite tulla. Saate arii? Stolzenthaler ei taha midagi ilma saada, ta maksab selle tunnistuse eest,

et ta loll on olnud. - Jumalaga! - Ja nüüd näitame armulisele prouale, et me süügi mitte nii rumalad ei ole! [Läbi aiavärava ära.]
Schalanter [temale järele hüüdes]. Suudlen kätt, armuline härra! Homme hommiku saan ma nii vaba olema! [Tuleb ette]. Voh, mis ma ütlesin? [Staitab willa poole]
 Täna on saäl sees! wist küll natuke liiga löbus!

[Staitelawa taga mängitakse leiernastiga
gitarre saatel üht marssi.]

Schalanter. Hallo, need on meie omad!
 8. etendus

Schalanter. Martin. Parema poolt astuvad üles, kõige ees Stötzl, kes leiernasti mängib, tema taga Katscher - mõlemad poisikese ohtu nooredmehed - wümaral on Josepha käe kõrwal, ja kõige taga tuleb Barbara - Sedlbergeri kõrwal; wümanne on äraelanud noormees, tal ripub gitarre laia paelaga kaelas. - Mäng wairub nende näitelawale itumuse järele.

Barbara. Noh, saame teid ometi kerd kätte.

On see aga tee kuni siia üles.

Stözl ja Katscher. Alandlin teener, härra von Schalanter!

Schalanter Tere!

Sedlberger [teretab ainult tummalt]

Josepha [läheb Martini juurde.] Tere, Martin!

Stözl [tahab leivkasti Katscherile naela ajada.] Niid mängi sina, mina tahan na kord preili Pepi käekõrväl käia.

Katscher. Mida veel. Sulle manstakse ju

Josepha [Martini mündri pääle näidates]

Noh, ei ole veel midagi väha? Mitte üht paela?

Martin. Olgu pääle, mina ei saaks tüsomi-sega ometi ^{siial} niu nangele, kui sina langemisega.

Schalanter. No, no, mitte tilitse da. Lapsed, ainult mitte tilitse da täna. [Barbarale]

Barbarane, parajasti müidsama tegin ma hääd äri. Stolzenthalerile pistsin ma ühe kirbu kõrva terve kirbukentserdi; homme saan ma selle etenduse eest raha kätte -

89.

ja täna õhtu on mul kurgil üks üksik
warblane istumas, kellega jaht tuleb. Õlaku!
Edasi, et mitte aega kaotada! Hallo!

[Kängitakse jälle marssi, ja kuna kõik
minema hakkavad, langeb esirüü.]

Muudatus.

[Kurgatuba Stolzenhaleri villas. Tagaseinas
kaks akent, nõndasama pahempoolses; parem-
poolses kaks ust. Kahe akne vahel pah. p.
on peegel ja tema all peeglikast. Ües pah. p.
seisab hääl ja kesel näitelava - aga nõnda et
tema es ruumi jääb - laud, mille peal mõ-
ningad ajalehed on ja lahtine taskunuga.]

J. tendus.

Stolzenhaler ja Hedwig.

Stolzenthaler [istub, ajalikt näes, pea peegli-
nasti ees.] Siis sinu wanemad tulewad tänna?

Hedwig. Wana Schön on selle teate teanud.

Stolzenthaler. Hoh, väga häa.

Hedwig [vaatab oma taskukella]. Sa lähed
meid sel ajal kohwimajasse.

Stolzenthaler. Ja, aga kui ma ükskord mine-
mata jätan, ei ole ka kellegi õnnetus.

Hedwig. Mins sa ajalichte omas toas ei lue?

Stolzenthaler. Ma näen siin narwapäält
nõndasama hästi, miks peaksin ma siis
omas toas lugema?

Hedwig. Ma ei ole sellega harjunud, et sa
mul siin ees istud.

Stolzenthaler. See on tore, olen ma kodust
ära, siis üteldakse, ma olen halb perekon-
naisa; jään ma ükskord kodu oma
perenonna juurde, siis ei ole jälle õige.

Hedwig. Selle wastu ei ole mul ju midagi.
Aga pead sa siis just peegli ees istuma?

Stolzenthaler. Ma ei eksita sind õnneti, ja
mis jaoks on sul peeglit vaja? Oled niisa-

mutigi ilus.

Hedwig. Väga viisakas! Aga ma tahaksin
ennast natuke nõrda seada.

Stolzenthaler. Lähed sa wälja?

Hedwig. Ja!

Stolzenthaler. So! Kuhu siis?

Hedwig. Ma lähen oma wanematele natuke
maad vastu ja siis sõidan ma ühes nende
ga tagasi.

Stolzenthaler. Sa oled häa tütar.

Hedwig [on päris peegli lähedale läinud, et
Stolzenthalerit ära ajada] Kas sa ei arwa,
et üks elav wõõrjuunstes väga kena oless?

Stolzenthaler. Ja.

Hedwig. Sa wõiksid wõrk olla ja mulle ühe
aiast tuua.

Stolzenthaler. Sääl toob sulle küll aednik
ilusama, kui mina teda otsida tean.

Hedwig [hammustab oma huuli ja lähel
tagasi.] Oled sina aga laisk.

Stolzenthaler [enesele] Ära waewa, ära sa
mind ei saa.

Hedwig. Lase ma wõtan vähemalt oma kü-

bara.

Stolzenthaler [annab kapi]. Oh, palun, selle
wõin ma sulle ka kätte anda.

Hedwig. Ira teda ära kortsuta.

Stolzenthaler [annab talle kübara.] Säh, ei
ole midagi wiga.

Hedwig. Tänan.

Stolzenthaler [teeb nagu tahaks ta kappi
jälle kinni panna.] Mis kast sul see siin
on, Hedwig?

Hedwig. Sa tunned teda ju - minu chteasja-
de kastine.

Stolzenthaler [wõtab selle wälja] Õigus, chteasja-
de kastine. Ah so, sa tahad kübarat paha
panna? [Tõuseb üles ja lähleb kastinesega
läua juurde, kaalub teda käes.] Koh, siin on
sul kaunis hulgakene koos. Tohib sisse waa-
data?

Hedwig [ei tee wäljagi, kuid peab kartlikult
kõiki tema liigutusi silmas.] Wõti on ju
es.

Stolzenthaler. Ei ole!

Hedwig. Siis ma ei tea, kust ta on, ja mul ei ole ka praegu aega teda otsida.

Stolzenhaller [seisab par. p. laua ääres, hoiab kasti pahemas käes ja võtab parema käega laua päält noa]. Ma saan ta ka ilma võtmeta lahti!

Hedwig [kargab juurde ja võtab kassist mõlemate kätega kinni]. Lahti murda ei luba ma teda mitte!

Stolzenhaller [vaatab talle suurte silmadega otsa]. No, noh, sa kargad ju kallale nagu lõvi, kelle paegi ära röövida tahetakse. Väiks arvata, Jumal teab, mis sääl sees on.

Hedwig [laseb käed alla vajuda]. See on minu omandus, mina ei lase teda ära lõhkuda.

Stolzenhaller. Sühi asi, selle lukkuse pärast. [Pöörab rutu kõrvale ja murrab kasti-kese lahti.] Ongi lahti! [Paneb ta laua pääle ja võtab mõned ehteasjad väljas, mis ta laua pääle laiali riputab]. No näe, terekaad asjad!

Hedwig [pistab ka käed kasti ja võtab väri-
sewate kättega asju välja nagu mängides.]

Oma lõhnumise himu oled sa rahustanud
ja kui sinu uudishimu täidetud on, siis
ole nii häa ja jata mind üksi, vihastanud
oled sa mind küllalt.

Stolzenthaler. Kohe jõuame põhja päale!
[Pöörab kastinise ümber ja raputab teda
kahe käe vahel, võidurõõmus.] Haha,
siin on ju veel midagi sees, ühes sala-
sahklis!

Hedwig [kangesti nõrkudes, mõlemaid
käsa otsa ette lüües] August!

Stolzenthaler [lööb kasti laua äärt
wastu katri.]

Hedwig [langeb ühe tooli päale, pah-
pool, hälli lähedal.] See on abatu!

Stolzenthaler [otsib kasti tükide seest
parikesi kirju välja, neid kõrgele heis-
des.] On see ka mõni ehteasi? [Wäine
waheaeg, kärjudes] On see ka mõni ehte-
asi? Ma palun wastust!

Hedwig. Ära karju mitte nagu pöörane!
Ära ärata last üles! Saltuta ennast!

Stolzenthaler. Olge nii lahke, mis te kõik ei
nõua! Sosistama ja monaastadega pean
ma rääkima, kui naha seest välja hüpa-
ta tahaks! - On see tüsi, et te oma südame
ühel weltweblile kinninud olite, kelle
nimi Robert Frey on ja kellele teie tänas-
salaja neid kirju tahtsite ^{tagasi} anda? On
see tüsi?

Hedwig. Kui te seda ilma selletagi teate,
mis te siis küsite?

Stolzenthaler. Trots lix na weil, selle ase-
mel et põlvili langeda ja andens paluda?!

Hedwig. Teil ei ole mulle midagi andens
anda.

Stolzenthaler. Midagi?! [Wirutab kirjad laua
pääle] Seda siin on mul andens anda!
Kas teate, madam - seda siin! - Kui au-
saaja inimene, ei leia ma selles midagi
paha, et teid ilusaks peeti, na selle kirja-
vahetuse juures ei leia ma midagi; suu -

rema osa tüdrukute silmis on teatavates
 aastates üks silmipõõritaja auustaja inna
 väga hinnas, kuni neil silmad lahti lähe-
 vad, kui üks mees tuleb, mis mees on, ja see
 oliv siin mina, mina, Stolzenhaller - wõi
 ei olnud ma see mitte! Ja niisugustel nõrda-
 del lendawad sarnased üleliigsed paberil-
 lipakad jalamaid ahju, mitte, et neid alles
 hoitakse, veel vähem aasta pärast kirjuta-
 jale salaja tagasi antakse, et härrane oma-
 le päha wõib wõtta ja ise na selle mõtte
 peäle tuleb, et tema peäle veel mõeldakse,
 sest kui veel tema peäle mõeldakse, siis
 ei ole mitte mina see, siis on Stolzenhalleriit -
 kes kõige paremat naest enese jaoks veel mitte
 liiga hään ei pidanud - kõige halvem nae-
 ne liiga halvaks pidanud! Saite aru, ma-
 dam? Siis laske te sel waesel tühipaljajal
 jooksta, sest et ta waene tühipaljas oli, ja
 wõtsite Stolzenhalleri ainult sellepärast,
 et tal raha on, ja see on suurem alatus,
 kümme nõrda suurem alatus, kui kõin,

midagi te mulle vastu pään virutada võite.

Hedwig [külmalalt] Laske ennast lahutada.

Stolzenthaler. Oh ei, meie jääme kokku, nüüd algab meie kooselu alles ^{õieti} päale. Ma tahan teid pinnida, nõnda et teil võim sellest teost kaob ja teie seda sada korda päevas kahetsete, et te ennast proua Stolzenthaleriks valetanud olete!

Hedwig [nargabistmelt üles, Stolzenthaleri poole]

Lälle? Teie ütlete seda veel kord, mina olla teid ihaldanud? Ah, mu Jumal - ja kui te ka nätega mulle kallale tulete, ma ütlen teile tõtt näkku! - Mitte minu tahtmine ei olnud see, mis mind siia majasse tõi, sest seda tunda saada, mis ma siin tunda saama pidin, seda ei igatsse ükski naesterahvas, kes enesest midagi peab. Teie nätsite mulle minu naturkest haridust vasti - kaks teha. Muisina, lugemine, kõike seda sõimasite teie igavaks, umalaks, üleliigsaks. Teie nätsite minu üle, kui mind teiste inimeste häda liigutas; teie pilkasite, kui ma

teie seltskonnas walitsewaid kombeid järele
aimata ei tahtnud; teie tegite kõin, et mul-
le nii wastikus jääda, nagu te seda mul-
le algusest saadik olite, kui mind sunniti
teile minema - kas kuulete? - sunniti.

Stolzenhaller. Sunniti? Hahaha. Nõnda rää-
gime meie siis nüüd. Sunniti, Stolzenhallerile
minema!? Et kas wõi naera!

Heedwig. Millega suurustate te nüüd? Mis
tahate teie - mis wõite teie ühele naesele
olla? Teie, kes teie sellens olete loodud, et
igäihte õnnetuks teha! Isegi kui te omale
mõne uulitsa pori seest wälja korjate, ei
wõi ta teile tänulik olla. [Wõtab kumal käest
kinni ja wiib teda sammu lapse hälli poole]
Selle lapse hälli juures, kes sääl hingitseb ja
surma poole lähleb, selle asemel et kaswada -
itlen oma teile, nõnda ei lase üksigi naeste -
rahwas eneselt oma emaõnne ära petta!
Seda ei kannu üksigi ära, mitte kõige waesem,
mitte kõige wiletsamgi, mitte ühegi raha eest!
Stolzenhaller [käskiwalt]. Mitte sõna enam

selle asja üle. [Wäine waheseg, siis nurutult.]
 Kui sinu wanemad tulevad, siis räägime
 edasi, praegu on see asjata. Ma lähen alla
 wärawa juurde ja wotan neid. Kirjad wotan
 ma enesega ühes. [Pistab kirjad rinnataskus-
se, läheb par. p. unse juurde, mis eespool on.]
 Mõttele hästi järele, mis sa oma wanematele
 ütelda tahad. [Ära]

10. etendus

Hedwig. Siis Resi

Hedwig. Tõtt - nende ees misama, kui sinu
 ees! Ah, et see ükskord hinge pääält ära on! -
 Müüd on see mööda, ta ei taha mind ometi
 enam sinni pidada tahta, ja nemad ei wõi
 mind ometi enam selle järele, mis juhtunud,
 tema kätte jätta, - ma olen waba ja midagi ei
 hõia mind enam siin sinni, kuhu mind
 midagi ei seo. [Waatab hälli poole, astub
juurde ja lasub sinna põlvile]. Oo, et sa
 elama jääksid, - nagu teised, wosiline ja
 naerunäw - riikas ja kaigija - nagu
 teised nii ütlemata armas! Ah, waene

wäetine, mul jookseb värin üle ihu, kui ma mõtlen, et ma sind olen sünnitanud. Sind, kelle osa muud ei ole, kui ainult maas olla ja ööd ja päevad, kannatada, viriseda ja surra, ilma et sa elanud oleksid! [Tõuseb äkki üles.]
 Kui nad aga sinu peäle enmast toelavad, et mind siia kinni needida - ? Ma salgan ära, et sa laps oled, mina salgan seda ära! Ja nad tulevad niisuguste juttudega, nad katsevad mind järelandmisele sundida, nad saavad minu vastu olema võin! Pean ma neid ostama jääma? Veel kord ühe katse ohvriks langema? Viha võib ära lepitada, ülevõlut ära unustada, pattu andeks anda, aga põlgtuse vastu ei saa midagi! Ei saa! -
 Ma pean ära - ruttu ära - niikaua kui minu sõber veel lähedal on ja ma teda leida võin!
 [Wajutab kella peäle, mis laua peäl on.]
 Ma lähen tema juurde - Robert peab mulle nõuu andma. Niisugust teed ta mulle ka juhatab, seekord teen ma tingimata tema nõuu järele igas asjas.

Resi [tagumisest unest pah. poolt], Stumme -
line proua näsewad?

Hedwig, Ole nõwaltoas ja kui väike emmast
liigutab, siis waata järele. Mine!

Resi [ära, sinna kust ta tuli]

Hedwig [on lauast paremal pool seisnud,
läheb nüüd selle unse juurde, kust Stolzenthaler
ära läks ja lükkab riivi ette, lähed
hälli juurde] Ole pai - kus ma ka olen,
ma lasen sind warsti enese juurde tulla.
Mina waene tuluke, sa pead minu juures
ära kustuma. [Kohkub, tõmbab loori lapse
üle.] Wankri minin! - Nad tulewad - minema!
[Joosel akne juurde, mis tagaseinas lahti on,
ja hüppab säält wälja, selle juures kukub
tema taskurätik maha - väike waheaq.]

II. stendus

Resi, Stolzenthaler, Hutterer ja Sidonie
Stolzenthaler [wäljast, koputades] Hedwig! -
Tee lahti! Meie oleme! [Pöritab rusikatega
wastu ust.] Lahti tee, ütlen ma!

Resi [joosel tagumisest unest wälja.] Faewene,

armulise härra cest on üks lukku pandud!

[Awab]

Stolzenthaler. Kus proua on?

Resi. Hüdsama oli armuline proua veel siin.

Stolzenthaler [näeb taskurätinut anne poaal, jookseb sinna.] Aa!!

Sidonie. Mis see siis tähendab?

Stolzenthaler. See tähendab, et minu naene plehnu on pistnud. Aga - [Sahab ära.]

Hutterer [hviab teda tagasi] Kannatage natuke. [Resile] Mis sina siin seisad, käi lüdrukute tuppa!

Resi [ära]

Hutterer. Hüid, härra väimees, võime rääkida. Mis siin ka juhtunud on, ma annan teile oma sõna, et minu tütar oma kohuste juurde tagasi pöörab; aga mitte tähelepanemist aratada, mitte suurt kära teha, seda palun ma.

Stolzenthaler. Aa, härra Hutterer, küll teie mõistate hästi sõnakulmist mõnda,

siis võiks ju viimati tõesti tõi olla, mis
teie tütar ütles! - Meil oli kokkupuõrka-
mine, sest et ma tema juurest kirju leidsin -
Sidonie. Taewas, see ettevaatamata laps!
Stolzenhaler. Ta ta ütles mulle, tema ei
olla mind ial sallinud, teda olla sunni-
tud.

Butterer. Lollus, me andsime talle ainult
nõuu, nagu vanemate kohus on!

Stolzenhaler. Täna väga teate eest.

[Suurepäraliselt] Kui te oma tüdruku
jälle näete, siis ütlege talle, ma lasen ter-
vitada ja olen mind lahutamise ja
nõuus; vägisi ei paku Stolzenhaler en-
nast kellegile, seda ta ei tee!

Butterer. Aga Stolzenhaler...

Stolzenhaler [ilma et teda kuulaks.] See
on siis tõi!? [Lõõb käed kokku ja ringu-
tab neid alla poole, viha pärast nuttes.]
Taewane taadine, seda peab minule juhtu-
ma, minule Stolzenhalerile, kus sadan-
ded, - mis sadanded - tuhanded ennast õn-

nelinuks oleksivad lugemud, sääl pean ma
just niusugusega kokku sattuma, kes minu
väärtsust põrmugi lugu pidada ei mõista! -
Issand Jumal, niid seisame meie kõik
siin ja kõigil on häda. Tema on sees, ühes
oma veltvebliga, mina olen seda aga ka! Ja
kui ma ka nohe mõne leiaksin, - an aga siis
ka igavks nõuus, minuga Ungarisse jooksmas
ja usku vahetama, kui tulle see terve jant vastu-
meelt on!?

Sidonie. Antoi, ma palun sind, ära viida
aega, ärme viidame aega, stime oma õnnelut
last.

Stolzenthaleri [täheb ruttu paar sammu akne
poole.] Ja, olge nii hää, otsige, nii naugel kui
väljad ulatavad, võite kama jooksta. Palju lobu!

[Tagasi.] Ah, teie ei jõua seda sugugi ära vastu-
tada, oma last õnnelusse kukutada ja
veel võõraid inimesi ühes kimpu ajada, ja
see kõik, minu armas vana härra, see oli
täitsa ilma asjata - aga nii päris ilma asjata!
[Hiskab emmast ühe tuoli pääle.]

Hutterer [murtalt] See oli ilma asjata! Tule, Sidi!
[Võtub oma naasel käest rinni ja hakkab
minema.]

[Eesriie]

Wanemuise
näitelawa
†† TARTUS. ††

Kolmas vaatus

Tagas ein: vaba maakoht, lagedad kauge-
 le ulatavast väljad, mida silmapiiril määrd pi-
 rivad. Pak. pool üsna väike majane villu näite-
 larval, teisi kulissi sisse ära kadudes. Pingsi kohal,
 pak. pool uuse juures i pab kübaravarnas pulga
 küljes laetud piss. Maja juurist algub seel, mis
 kesnelt lahti on, ja tagas einä parallelis nuni
 näitelawa teisi otsa ulatab; muidu näitab näite-
 larva kõigill poolt lahtine olevat. Näitepärandal
 on neli lauda, kaks espool, kaks tagapool,
 nende vahete keskele jääb lai väin. Laud es-
 pahemal pool peab kulissist natuke emal
 seisma, seel et ta ainult väinest osa maha
 paremast küljest ära vajata tohib.]

1. etendus.

Frey [pah. pool laua ääres, mis ees pah. pool
seisab; Johann parem. pool laua ääres, mis ees
par. seisab; tema vastu istub Minna, natuke kõr-
wal Stille. - Berger võtab tagumise laua
päält par. poolt ühe naesterahva rätiku ja päinse-
varju.]

Berger. Minna, sinu rätik ja vari

Minna [püsti tõustes ja temale vastu hüpatas.] Tä-
nan, papa, ma olen päris rõõmus, et me läheme.

Frey [rahutult] Waewalt uskuda, et ta nüüd
weel tuleb. Mis peaks teda tänistanud olema?

Berger [Minna käekõrwale, astub ette.] Härra
Stille!

Stille. Ja?

Berger. Olete ära moksunud?

Stille. Ja!

Berger. Siis tulge, meie läheme.

Stille [mitte püsti tõustes] Ja!

Berger. Ihus päew oli täna.

Stille. Ja!

Berger. Teie seltsis viibimine maha arvatakse. Mõelge ometi, kuidas inimesel vähem sõnu võib olla, kui papagail? [Läheb Minnaga tahapoole]

Stille [järele mõnnes]. Hm, papagai katsub ennast vist lõbusaks teha. Mina mitte.

Berger. Ei - seda ei või teile keegi ette hiita? [Kein kolm aia taha pah. poole ära]

Johann [tulipunase näoga, pahemas käes rätin, nisub paremaga oma kaelasidet avaramaks]

Mina ei tohi enam ihtegi trahterisse minna - ei - südamevalu pärast jood veel kard nii palju ja siis saab liiga.

2. etendus

Frey, Johann. Par. poolt aia tagast ilmuvad näitelavale ja tulevad keskelt sisse: ces Schalanter, Martin, Stölzl, kohe selle järele Barbara ja Sedlberger. Pärast majast Möstinger ja Toni Schalanter olemegi kohal [salaja Frey poole näidates] ja sääl istub meie mees. - Oiga kuhu jäävad siis teised? Siis tulge ometi!

Barbara [weel aia taga]. No, no, siin me oleme ju.

Johann [on püsti tõusnud] Tere õhtust, härra Schabanter!

Schabanter. Aa, tere õhtust, Johann! Teie ka siin? Kuidas läheb?

Johann. Täna -

Schabanter. Noh, see on ilus! Hei, kõrtsimees!

Barbara [ema saatjale öla pääle perstes]

Sedlberger, katsuge nüüd, et ma midagi hääd saan!

Moslinger [tuleb rutuga majast, väike Toni ripub tema põlle küljes ja jookseb kõrval] Tere õhtust - tere õhtust kõigile! [Tonile] Lase lahti, sina! Igalpool pead sa ühes olema! Kas sa ei või ema juurde kõõki jääda? [Wõõrastele] Mis siis soovitakse?

Schabanter. Weini, aga paremat, halba olen ma täna küllalt juba joonud. Sooge nohe paar pudelit, et meile kõigile saab, nagu te meid siin näete.

Moslinger. Ilus, peate rahul olema, armuline härra. Olge julge! [Ruttu ära majasse]

Toni [jookseb kuni ühveni ühes, jääb sinna]

maha, ronib pingi päale ja hakkab püssirihma-
ga mängima]

Schabanter. Meie ei ole praegu kõik veel
kõrs. Sääal ei või ilmas kõrtsimehe silmanäotu
uskuda. Kus siis tüdruk on ja Katscher?

Barbara. Westavad veel juttu. Tata ometi noortele
inimestele oma lõbu. Sääal nad tulevadgi juba.

[Josepha ja Katscher tulevad aia taga nähtavale]

Johann. Aa, nüüd on nagu noapiste südamesse!

3. stendus

Endised ilma Mostingerita. Josepha.

Katscher. Parast Mostinger tagasi.

Barbara [ahvardab neid sõrmega] Noh, olite
ometi ka kord siin, teie üleantud

Josepha [lasub Katscheri käevarre lahti]

Taewas - sa mu Sumal - kes sääal siis sei-
sab? Johann!

Johann [kohmetult ja piinlikult]. Ja, mina!

Josepha [annab talle käe] Tere, tere! Kuidas
siis näsi näib?

Johann [ohates]. Ah ja!

Josepha. Oli see aga ohkamine!

Johann. Ma palun, selle järele on niid üle-
üldine tarvidus ja see on veel kõige odavam.

Josepha. Ja kuidas te wälja näete! Paris loka-
kas. Minge, seiske paigal ja laske oma sean
teid natuke. [Walmistab tema naelaside

kohendamata, pöörab oma näo tema oma eest
kõrwale.] Ki- ja joonud on ta ka! Mõh, teil lä-
hens tõesti kedagi tarwis, kes teie järele waatab.

Katscher [Barbarale]. Mis elukas see siis on?

Barbara. Teil ei ole tarwis kade olla, see on
ainult üks endine sell.

Katscher [kihwtiselt]. Aa, kui see teie endine
sell on, proua Schabarter, siis ei ole mul
põhjust.

Stostinger [rutuga majast tulles; käes suur
plekk-kandik, mille pääl pudelid ja
klaasid on]. So, auustatud härrad...

[Waihib äkki, kui Toni püssirühmaga
mängivat näeb] Toni- sina juudap- siss-
mine minema- mine püssi juurest minema,
kõige suurem õnnetus võib juhtuda!

Toni [hüppab pingi päält maha ja jook-

schmajasse.]

Barbara [kilgates] Saewake, ta ei ole ameti laetud?

Mestinger [hirmul] Skuidugi on ta laetud.

Schalanter. Pange ta ära, kui te kardate.

Mestinger. Arwate teie, mina pmutun seda riista! Mina ei mõista ju tema ümber kõia. Ta on minu kesumise poja ema, kes ühtealati, kust ta aga saab, jahile jooksab. Kuhu ta tema pärast kodus paneb ehk riputab, sinna ta ka minu pärast jääb, seda wõite uskuda. Aga tõi ta on, see juudapois ei näita kunagi oma silma, kui tarwis on teda tee päält eest ära panna - ja, olge nii lahked, kuhu siis härrased istuvad?

Schalanter [laura poolle näidates, mis ees pah. p. on] Sinna istume. Kui wõimale mihutame, siis on meil kõigil rummi. Kui lubate. Tere õhtust, härra weltweibel!

Martin [teretab soldati nambel ja istub parema poolse laura otsa juurde]

Frey [vastab teretuse pääle nõndasarnuti]

Schalanter. Mähutage aga edasi, üksteise järel. [Mustingeri paneb pudelid ja klaasid lauale, Schalanter kaldab omale sisse, maitseb jooki ja täidab siis teiste klaasid.]

Josepha [oli selle järel, kui ta Johanni kaelasideme ära sidunud oli, tagasi astunud, niid lähes ta jälle tema juurde, ulaldawalt.] Kas te siis teadsite, et me siia tuleme?

Johann. Ah ei, sellest ei olnud mul aimugi.

Josepha. See oleks ka asi olnud, kui te ja oleksite ütelnud ja mulle rõõmu teinud.

Johann. Rõõmu? Ja, kui ma seda teadnud oleksin!

Josepha. Minu armas, kui te mitte nii ilusasti waletama ei õpi nagu teised, siis ei jõua teie tüdrukute juures ial kaugelt.

Johann. Tahan ma siis seda, preili Pepi?

Josepha. Tätne ometi see preili.

Johann. Olete teie warem minust sellesarnast määrganud, või püüan ma seda praegu,

kus ma lohakas olen, joon ja enesest ei hooli?
Josepha. Ja peab see siis nõnda olema, et
 te lohakas olete, joote ja enesest ei hooli.

Johann. See p see häda ju on, see ei peaks
 sugugi nõnda olema, kui loomulikud asjad
 oma käiku... kui asjad oma loomulikku
 käiku käinud oleksivad. Teie vanemad ei
 tea, mis nad teevad! Aga Pepi, kui teie ene-
 sega rääkida laseksite, - kõik saaks kohe
 teisens, kui te minuga plehku pistaksite, kuhu-
 gi, kus me mõlemad võõrad oleme, kus teid
 inimesed sugugi ei tunne ja kus ma kõi-
 gest üle saan, Pepi, kõigest -

Josepha. Noh, siis oleks teil veel asi! Ei, ei, minu
 armas Johann, teie sees räägib praegu viin.
 Mina ei mõtlegi meheleminemise peäle, tubli-
 le mehele oleksin ma õnnetusens ja halba ei
 taha ma ise mitte.

Barbara. Aga Pepi, kuidas võid sa härra
 Katscherit nii kaua üksi istuda lasta?

Josepha. Täwaxe, ta ei sure ometi ära. Ma
 tulen kohe!

Katscher. Preili Pepi kaupleb ühte selli.

Stötzl. Ühte wana selli.

Sedlberger. Üht wanapoole wana selli.

Josepha. Kui te ära maksnud olete, Johann, siis minge ära. Ma ei taha, et teie õulul nalja heidetakse. - Pidage mind meeles, aga ärge pidage mind silmas, minul olex ainult häbi, ja teil ei olex sellest rõõmu. Kui te aga ükskord kuulete, et ma surnud olen, siis tulge minu matusele, - tulge tõesti - et emeti üks auus inimene saäl juures olex, kõik teised saawad küll selged närud olema.

Johann. Oo, Pepi!

Josepha [patsutab talle põse peäle] No, no, wiimati hakkame veel nutma, maksaks ära! Olge mõistlik ja saage jälle korraks üks - kas kuulete - ärge tehke mulle seda häbi, nagu ei maksaks minu sõna teie juures midagi! - Jääge terveks, kõik muu paraneb aja jooksul. Teie hääd tahtmist minu vastu ei unusta ma kunagi, Johann. [Pigistab tema kätt]. Käigu teie käsi selle eest õige, õige

hästi! [Tuba pooliti ära pöörates, pöörab jäl-
le ruttu tema poole.] Seie, kui ma ühe tubli
tüdrukku leian - niisuguse, kes näe, mida pidi
ma teda kinni hoian, ilusasti ära pühib, kui
ta teada saab, kes ma olen - pean ma talle
teid soovitama? Ja? [Lööb teda kergesti
pöse pääle.] Elage hästi! [Läheb laua
juurde, kus teised istuvad.]

Johann. Ja selle tüdrukku pidiwad nad mul
 hukka ajama! [Kirvvalt kesnelt ära, aia
taha pah. poole.]

4. stendus.

Endised, ilma Johannita ja Sonita Wõõrad

[Par. poolt ilmub aeg ajalt inimesi näitelavale
ja nad istuvad nende kolme laua juurde, mis
weel wabad on. Mostinger jookseb teendes sisse ja
sinna.]

Schalanter [Josephale] Woh, istu ükskord!

[Selle järele kui Josepha istunud on, istutakse
laua juures järgmises korras:

Frey	Schalanter - Katscher - Josepha	Martin
	Barbara - Sedlberger - Stötzl	

Schalanter. Ma pean teid ju tutvustama. See on nimelt meie poja weltwebli härra, kes meile seda aisu teeb. Lubage! See on Martini õde, see on minu wanamoor - Barbara, tee ilus kniks! Teised ei lähe mulle, Jumalale tänu, midagi korda.

Stötzl, Katscher, Sedlberger. Oho!

Schalanter. Waadake, härra weltwebel, niid olete terwet perekonda tundma õppinud.

Frey. Ja, niid tunnen ma terwet perekonda. - Peremees, makssta!

Mostinger [ihe tagumise laua juures ametis.] Kohe tulen!

Schalanter. Aga härra weltwebel, teie ei lähe ometi juba? See ei oleks meile armast, kui me teid siit ära ajaksime, meil oleks - sest et just paras juhtumine on - paar sõnakest oma Martini pärast rääkida.

Barbara. Ja, waene poiss kaebab, et te liiga wali tema wastu olete.

Frey. Pidagu ta ennast teisiti üles, siis ei ole tal tarwis kaewata.

Barbara. Hoh, nature wõib ometi noorele inimesele andeks anda.

Frey. Kui ta seda ära teenib.

Barbara. Pepi, tule siia poole, et sa ka oma wenna eest rääkida wõid.

Frey. Laske tüdruk istuda, kust ta istub.

Schalanter. Sa jäägu sinna, tüdrukutest ei pea härra weltweibel lugu.

Martin. Ja, Jumalale tänu, wõin ma ka ise enese eest rääkida. Tuba ammu olexin ma häameelega teada palunud, miks just minu wastu nõnda oldakse.

Frey. Et te mind oma wanemate ees küsite, siis ei taha ma wastust wõlgu jääda. Ma ei tee seda wiha pärast teie wastu, waid kohuse pärast. Teie olete kõige hõletum, teie olete jõodix, kanleja -

Barbara. Need on nõrnused.

Sedlberger. Inimene ei ole mitte loom, kui ta ka soldat on.

Frey. Ja kuidas teie nõnda wõite, et teile kõik patud andeks antaks, sellert ei saa

ma aru. Meil on roodus noorimehi kõige parematest perekondadest ja nad taidavad kõik mis teenistus nõuab ilma nurisemata, ja nende ees ei wõi teid mitte karjuda lasta, et teie ennast soldatiks liig häa tunnete olevat.

Martin. Ma ei ole ka soldatiks sündinud. Frey. Seda ma usun. Kui ma aga katsun, nii palju kui minu võimuses seisab, teist soldatit teha, siis sünnib see teie enese kasu pärast, ja wahest saate te sellest ka üksnord pärast aru.

Martin. Täna wäga ärge nähke waewa. Tääl istuvad minu wanemad, weel ei ole mul eestkostjat tarwis, ja millenk ma ei kõlba, sellenk ma ei kõlba.

Frey. Teie ei kõlba ka muudu millenkigi.

Martin. Oho, härra weltweibel, küsige emet neid siin laua ümber, siin istuvad inimesed, kes mind paremini tunnawad.

Schalanter. Oo, härra weltweibel, meie Martinil on pää!

Stötzl. Schalanter = Martin on mees mis mees!
Sedlberger, Saite aru!?

Frey [tõuseb üles] Kellega ma räägin? Wist
 küll üksi Martin Schalanteriga? [Marti-
nile.] Kust te selle nõrkuse võtnud olete,
 seda ma ei tea. Kodus on teiega wist liiga
 hellalt ümber käidud ja teil ei ole mitte
 just kõige parem eesküja silmade ees ol-
 nud.

Schalanter. See näib meie pihta.

Frey. Teid saab veel ilmsi õpetama. Kii-
 rana aga kui mina teile ülem olen, saan
 ma hoolt kandma, et te wõidule ei
 wäljaspool kasarmut ega harjutusplatsil
 häbi ei tee, selle pääle annan ma teile
 oma sõna ja sellega on meie jutt otsas.

Lumalaga! [Pöörab ära] Peremees!

Schalanter. Seda lased sa enesele ja
 meile ütelda!?

Martin. Täta järel, isa! Mitte ässitada,
 sa tead, kui ma kord pääle hakkam,
 siis ei tea ma, millega ma lõpetan.

Schalanter [põlgavalt] Ärgpüks!

Frey [veeb parajasti Mostingerile raha peo
pääle]

Martin [kitsutult] Härra weltweibel, see ei ole õige, inimest nõnda äritada! Saate aru? On juba sagedasti juhtunud, et kui mõni mees rea ees oma jao kätte sai, nõnda et tal liiga sai, et siis alamohvitser ka rea ees oma jao sai, nõnda et tal küll sai.

Frey. Seda halpi ähvardust ei kuule ma mitte esimene kord teie käest, ma ei taha ka seekord teda kuulnud olla. Minna ei kardada teid.

Schalanter. Siis lao talle emeti see Stolzenthaleri asi laua pääle, et meie ka kord rääkida võime.

Frey [ruttu tema juurde astudes]. Mis nime te saal nimetasite?

Martin. Sunnete teie teda? Haha! Minu armas härra weltweibel, võtke omale sellest õpetust, et ka neid inimesi, keda põlgate, oma waenlasteks teha ei tohi, sest ei või mitte teada, missuguse tüki nad mängida võivad.

Frey [kohkudes] Mis see tähendab?

Martin. See tähendab, et meie ühe teatava suve-
maja juures peidus olime ja et üks teatav dame
mitte tulla ei saa, sest et härra abikaasa näin
teab!

Frey. Mu Jumal, teie olete ühe vaese naesterahveri
üles andnud? Et minule tempu mängida, ühe
kaitseta naese ära andnud! -! Oh, see on alatu!
Teie olete veel viletsam, kui ma arvasin, teie
olete tõessti, nagu seda ühest inimesest oodata
võib, kelle isa joodik ja kelle ema kupeldaja
on!

Schalanter. Löö ta maha!

Martin [kargab lauast mööda Frey juurde]
Wõtke see tagasi!!

Frey [wõtab tal kumeraest kinni ja pöörab ta
enese taha.] Best ära, kelm! [Läheb eest lauast
mööda, pöörab siis tee peäle.]

Martin [on püssi juurde jooksnud, selle war-
nast tõmmanud, hüüab ilma ärituseta, niisu-
guses toonis, nagu oleks tal veel midagi tühist:

asja ütelda.] Herra weltwebel! [Laseb, kui
hüütaw tema poole pöörab.]

Frey [langib hääletult kuskul]

Martin [viskab püssi ära.] Sina ei pinni
enam kedagi!

Josepha [on üles karanud, paugu ajal kõnnu
kinni hoidnud, nüüd jookseb ta Martini juurde,
karjatades.] Saewane Jumal! - Martin, mis sa
tegid!?

Martin [wastu tõrjudes.] Ära! Lase mind!

[Jookseb pah. p. kulissi taha ära]

Josepha [temale järele.]

[Kui Martin Frey poole sihtis, oli laudade
juures järgmine liikumine: pah. pool taga laua
juures tagasi tõjuvad liigtused nihasti sihtija
kui sihitawa poole; par. pool taga laua
juures kumardasivad inimesed omahapole, et
pauk kõrwale laskmise puhul neid ei trüwaks;
par. p. ees laua juures katsuti Freyd nõwliigu-
tuse läbi hoiatada, olgugi et ta juba seljaga
selle seltskonna poole oli pööranud; kui
pauk käib, lähewad kõik need gruppide

koost ära ja tungivad langenu poole, kus
juures laud par. pool taga ümber tõugatakse.
Ainult pah. pool es laua juures, kus kõik
kohkudes üles vaatasivad, jäävad kõik na-
gu postid istuma, ainult Barbara on üles
tõusnud, langeb aga selle tooli pääle
kus Frey Schalanteri kõrval istus.]

Kõik [läbisegamine] tra tappis! -
Appi! Maha las kis!

Barbara [käsä ringutades] Oh, mu
jumal!

Möstinger [kõrjudes] Politsei!

[Üleüldise segaduse ajal langeb
esriie.]

Mundatus.

Waba maakoht. Kiiduplats. Ümber-
ringi wesa, hästi tihedalt, ainult paar ja
pah. pool kitsad raad [esimene kuliss].
Keskul tagaseinas loi tee, mis wiltu ette-
poole tuleb ja wäikesest künkast üle
wiib, kust tulejad üles ja - näitelawa poole
alla minema peavad. Üle kõige selge
hele tähtedes taewas. - Näitelawa seisab
silmapilks aega tühi.]

5. etendus.

Hedwig [ilmub pah. pool kitsa raal peal
nähtawale-wäsinud]. Mu Jumal, jälle see
koht! Mitu korda olen ma juba siia sattu-
nud!? Tapaajamise hirmus olen ma ära
eksunud ja kain, nagu ma näen, kõik aeg-
ringi. - Ah, ei ole enam wäimalik Robert!

leida. Ma puhkan. Kogun julgust ja jäudu.
 Kui ma siis inna ühes sihis edasi lähen,
 siis pean ma ju viimati kuhugi wälja
 saama mäne inimeste eluohu juurde juhtu-
 ma. [Istub pah. pool wäinse mätta otsa.]

6. stendus

Endine. Josepha ja Martin [tulewad laia
 tee pääl nähtawale.]

Josepha [nes Martinit juhatab, mures.] Martin!

Heedwig [tasa, kartlinult.] Kes tuleb?

Martin [wanqub.] Ei aita; jalad ei kannu enam.
 See hirm, mis mul on! Süda ei löö loomuli-
 kult, - nagu tahaks ta wälja. Lase mind! [War-
 jub maha.]

Josepha [põlwitab tema nõrwale ja paneb
 tema pää oma sülle.] Siis puhka natuke,
 aga mitte kaua!

7. stendus

Endised. Somerl ja Schuferl [joonsewad rutuga
 üle laia tee.]

Somerl. Hi, täna tewad nad muremei de wheelise
 taxi sisse augu!

Schoferl [joansel pah. poole]

Tomerl. Schoferl, mitte sääl, see lähed Donau poole, tule siit! [Näeb Martinit ja Josephat].

Ui, sääl on inimesi. Tehke et minema saate!

Politsei tuleb! [Schoferliga ette par. p. ära]

Josephat. Martin, Tumala pärast!

Martin. Tulgu politsei! See mis sa tahad, mina ei saa edasi!

8. etendus

Endised, ilma Schoferlita ja Tomerlita. Oasine liukuv politseivahikord. Ees Kraft ja Werner; siis ühe raami pääl, mida neli meest kannavad, Frey järel tulevad Butterer, Sidonie, Stöber, Seeburger ja sandarimid, kes salakonda hulguseid mõlemast sugust, saadavad, talupojad, vahikorra saatjaterava, laternatega ja tõrvikutega.

Kraft [ilmudes]. Iksa otse edasi, kõige lähemat teed!

Werner. Tema jaoks on ka kõige lähem liiga pik. — [Kanderaam ilmub nähtavale]. Tasub ära, enne kui me maanteele jõuame.

Frey [nõrgalt]. Wett!

[Ring peatab.]

Kraft. Mis on?

Seeburger. Ta küsib juma.

Kraft. Siis pange maha ja andke talle!

Werner. Kelle käes on weeruus? Väidake tuld! [Toodakse tuld.]

Hedwig [on kõige suurema rõhkumisega sündmuse peält kuulanud; tõuseb üles; kui kanderuum tema lähedal maha pandakse ja tuld toodakse, tunneb ta Frey ära.] Hahastaja taewas, Robert!

[Wiskab ennast kanderuumi üle.]

Kraft. Armas Tunal, mis meil siis sääl jälle on?

Sidonie. Meie õnnetu laps!

Kraft. Ah see dame, keda te mind otsida palusite.

[Edaspidiste sündmuste ajal on kanderuum nõnda ümber piiratud, et päältwaatajad küll weerusi andmist, aga mitte sureja joomist ei näe.]

Seeburger [kes Stöberiga Martini ja Josepha juures seisab.] Härra adjunkt!

Kraft [läheb nende juurde.]

Stöber [laternaga tuld näidates.] See on üks, keda meie jaaskonnas tuntakse. [Sähen-
duserikkalt.] Tema nimi on Schalanter!

Kraft. Ja see on ta wend? [Keegi ei vasta.]
Aidane see peiss jalule ja kõitne ta kinni!

Martin [kargab üles.] Mis pärast?

Kraft. Seda tead sa väga hästi, kelm! -
Tüdruk teiste hulguste juurde ja mees veel
täna sõjawäerohtu nätte. [Martin ja
Josepha viiakse tahapoolle.]

Kraft [Buttererile ja Sidomele.] Palun,
wõtke oma tütar säält ära!

Hedwig [ikka veel raami juures põlvitav-
des.] Ei - ei!

Kraft. Meil on rutt, iga wiivitus on... hai-
gele kardetaw; kui te raami kõrval
käia tahate, seda wõin ma lubada.

[Kandjatele] Üles - pikkamisi -

[Raam tõstetakse üles, Hedwig seisab

raami kõrvad ja hoiab Frey rippevat
kätt oma käes ja surub teda vastu
oma paisaratest märga põske.]

Frey. Mis näsi see on?

Hedwig [nuttes]. Minu!

Frey. Hedwigi?

Hedwig [nuuskudes]. Ja!

Frey [laulja häälega, mis surejatele oma-
ne on.] Ah - öö on ilus!

Kraft [annab kandjatele märku, väga
liigutatud, tasa.] Edasi!

[Rong hakkab liikuma. Hedwig hoiab
sureja käest kõvasti kinni. Kui kande-
raam ära kaob ja tema järel viimased
inimesed ära lähewad, langeb öösisest
taevast hülga täht.]

[Õesrüie langeb ruttu.]

Neljas waatus.

[Näitelawa nagu esimeses waatuses. Wa-
ra hommikul.]

1. stendus.

Schön ja Anna aias töes; Eduard
tuleb kesnelt sisse.

Eduard. Tere hommikust, armsad wane-
mad!

Schön. Jumaline, Eduard!

Anna [Schönile] Sa unustad juba jälle
aunukartuse ära! [Eduardile] Tere
hommikust, kõrgeaauline härra poeg,
mis sind siis nii vara hommiku süa
töob?

Eduard. Mure ajas mind süa. Sila-
tehti selle õnnetu inimese, Martin Scha-

lasteri üle summavtsus ära, ja täna hommiku lastakse ta maha. Ma arvan, häa oleks, kui neid sündmusi siin majas vajata võiks ja mõneks päevaks ajalehed kõrvale saaks toimetada. Preili Hedwigit tahtsin ütelda, noortproua Stolzenhalerit - sest saadik, kui ta omast mehest lahutatud on, ei tea oma inna, kuidas ma teda nimetama pean - ma arvan, noort proua Stolzenhalerit vapustaks see liiga, kui ta kõiki neid kurbe juhtumisi teada saab.

Anna. Ah ja, muidugi, see ei oleks häa!

Mu Jumal, sest saadik kui ta nädalast eest oma lapsenese ära mattis, ei võinud teda enam ära tunda. Need õsisid valvomised ja see südamevalu on vaese inimese päris otsa teinud. Ja, ja, karga parem sisse - nemad on kõik vara üleval - muidu tuleb viimati ometi tänane ajaleht laua päiale ja see ei oleks soovitatav, sul on päris õigus.

Schön. Ja, nüüd on tal küll õigus, meie

nõrgeaaulisel härra pojale, aga selle kes
alguses lasnis ta märgist mööda.

Anna. Seda ei juhtu ühele nõrgeaaulisele
härrale kunagi. Kes siis teada wõis, kui -
das lõpeb. Pärast on nerge rääkida.

Schön. Noh, kunas me siis wüimati rääkida
tohime, kui mitte pärast, meie lihtinime -
sed, kellel enne üleüldse midagi ütelda ei
ole?! Minna jääw selle juurde, ta oli seekord
liiga närmas sõnakuulmist soovitama.

Anna. Pidi ta wähest wastu wõksa jutlust pida -
ma?

Schön. Seda muidugi mitte, ja ma tean
ka wäga hästi, nagu meesugune ei nõnda
ega nõnda ütelda, et pärast keegi ütelda ei
wõiks, ta on nõnda wõi nõnda ütelnud, seda
ta ka ei wõinud; aga onida ta olexs wõinud
seda wõin ma talle küll ütelda - sest et see
päewaselge on - ja täiesti iseenesest mäista -
usna loomulik - nimelt, kui seda asja waada -
ta - siis - nu ja! - Nu ja... see on ilus, müüd
ei tea ma isegi, mis ta õieti tegema olexs

pidanud!

Eduard. Oo, mina tean seda täna liiga hästi. Ma olexsin ennast esiti arjaoludega põhjalikult tutvustama pidanud ja siis olexs kohane olnud, ilma et tütarlaps se tundmuse kuidagi toetada, tema isale tungivalt nõuu anda, plaanitud abielu katki jätta.

Schön [kahetsedes]. Päris õigus!

Anna. Sa armas Jumal! Et sulle see warem päha ei tulnud!

Eduard. Kahjures! Aga õigest ütelda, ma mõtlesin seekord ainult tee ja enese päale ja ma olin harjunud, inna tee sõna kuulma, sündigu see nüüd sellepärast, et ma teile rõõmu teha tahtsin, wõi et ma väga hästi aru sain, et see minu kasuks oli.

Schön. Ja, ja, minu armas Eduard, sina olid aga ka meie ainuke, meie ei mõelnud kunagi ainult iseenese päale; mis sulle tõesti raskeks olexs läinud, see ei olex ju meile ka rõõmu sünnitanud, ja

kui juba misgi asi olema pidi, siis lask-
sime me sul inna märgata, mines ja mis-
pärast. Eks ole?

Eduard [wõtab mõlematel kätel sinni] Ma
tean seda. Teie olite mu lapsepõlve hoolra-
mad hoidjad, võrsuva nooremehe tuimad
nõuandjad, ja nüüd, kus me nii palju
aastaid nagu üks süda ja üks hing oleme
elanud ja kus meid kõiki kõige wainse-
mad ja kõige suuremad mälestused ühenda-
wad, nüüd olete teie minu ^{kõige} õrsekohesemad,
kõige lähemad, kõige paremad sõbrad. Ju-
mal hoidku teid mulle veel kaua alles,
minu kallid südamewanemad! [Surub
nende käsa ja lähleb majasse]

Schön [wainse waheaja järele] Kas kuu-
led, wanamoor. Peiss saab natuke nutma,
kui me ära sureme.

Inna [kuivatab oma silmi] Siis ärme
sureme ära.

2. stendus.

Endised ilma Eduardita. Josepha;

selle järele Schalanter ja Barbara
Josepha [keskelt sisse, tal on äranantud
 hommikuleil seljas juukses ainult taha-
 poole lükatud ja ühe võrgu sees, selle üle
 aga korett tanuke ja jalas kõrgete kontsa-
 dega kingad ilustustega.] Tere hommi-
 kust. Palun wabandada! Ma nägin waimu-
 likku härrat wärawast sisse tulewat, millest
 on talte üks teade tuma, millega mitte
 enam palju aega wiita ei ole.

Schön. Peate ostama, ta tuleb ksh.

Anna [poole häälega] Noh, see olens kena, kui
 ta niisugusega räägib.

Schön [nõndasama] Muudugi räägib ta te-
 maga. Ta on ju waimulik, ja tema juures
 peab inimene, kui teda ka terve ilm ära
 põlgab, veel wastuwõtmist leidma; ja on meel-
 tännistegija patustega rääkinud, siis ei pea
 küll tema enmast selle jaoks liiga hääns!

[Schalanter ja Barbara tulewad wära-
 wa taga nähtawale.]

Barbara. Pepi!

Josepha. Kes hüüab? Ah, teie olete!

Barbara. Meil oleks sulle midagi ütelda.

Josepha. Noh, siin ma olen.

[Schalanter ja Barbara tulevad aeda. Esi-
mene jääb värava juurde narus pääga seisma.]

Barbara [Schönlie] Lubage, härra Schön,
meie tulime ainult oma tütrele järele, sest
et me teda üle mulitsa nägime jookswat -
meie oleme kohe valmis - meie hoiame tä-
na parem kõinide inimeste cert kõrwale.

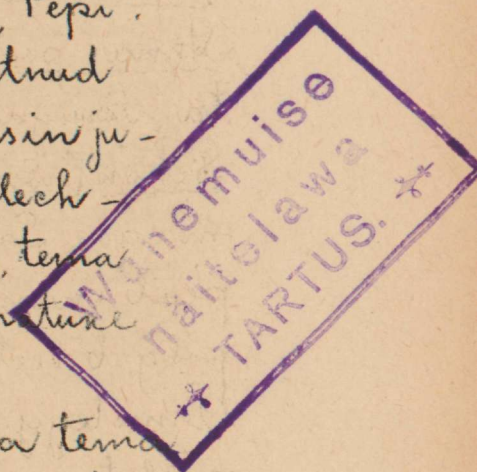
[Pepile.] Kas käisid Martini juures, Pepi?

Josepha. Ei, ta ei ole mind näha tahtnud
ja see ei ole ka minu jaoks. Ma nutsin ju-
ba terve öö. Ma saatsin eila Schoberlech-
neri Leni, keda ta warem hästi sallis, tema
juurde, ja andsin sellele sigarid ja natuke
raha Martini jaoks.

Barbara. Nad ei lasknud meid eila tema
juurde. Kas ta ei ole midagi ütelnud, kas ta
meid näha tahab?

Josepha. Ei!

Barbara [Schalanterile.] Lähme õige sin -

na

Schalanter [nikutab pääd ilma t üles vaataks]
Josepha. Noh, siis minge Jumala minel, et
 te viimati hiljaks ei jää; minul on veel
 aega rääkida küllalt, see võtab küll veel
 natuke aega, kuni te mind hospitalis üles
 otsida võite, aga ega see kuhugi ei jää;
Barbara [pöörab ära]. On ikkagi äga õnne-
 tüs nende lastega!

Schalanter. Ja ja - meil nendega * [vaatab
tavetatuid pilguga korra mööda koigile otsa]
 või neil meiega! [Lasab pää jälle norgu ja
läheb Barbaraga keskelt ära.]

Anna [lööb käsa kovku]. Mis nende süda küll
 ütlemas peab - mis nende süda küll ütlemas
 peab, seda ei mõista ma sugugi mõelda.
Schön. Mina ka mitte, Jumalale tänu!

3. etendus.

Schön. Anna. Josepha.

Majast tulevad: Butterer, kellel woodipadi
kaenla all on, ja Sidonie. Mõlemad talhu-
tavad enese wahel Heedwigit, järele tuleb
Edward]

Hutterer [tema juuks on halliks lüüud.] So!

Tule aga, mu laps, sa võid juba wäljas olla, kui sa tahad, õhk on päris soe, see ei ole sulle kahjulik! [Saadawat Hedwigi ühes pingi juurde Hutterer paneb talle padja selja taha.]

Josepha [lähel Eduardi juurde, kes teistest natura emal seisab.] Kõrgeauline, ärge olge kuri, aga minu teatel on rutt. Teie tunnete mind küll?

Eduard [nikutab päraga ja waatab muretsedes haige poole.] Ja! Ärge nimetage nimesid! Mis asi teil on?

Josepha. Minu wend lasib ütelda, ta tahans teid veel nõrd näha, ja te teate...

Eduard. Ma tean. Ma lähen nõhe tema juurde. [Hedwigi juurde astudes.] Armuline proua, ma soowin hääd päewa! Lootne Jumala pääle! Tema, kes nii raskeid katsumisi teie pääle on pannud, saab teile ka jõudu andma neid ära kanda. Hedwig [wäga rahwatu ja haiglaste wälja-

nägemisega, räägib tasa, aga selge hääle-
ga, ja pikkamisi ja rõhuga.] Ärge tehke
 sõnu, kõrgemaoline! - Kas teate, kuidas seda
 nimetatakse, kui keegi ühe katse teinud
 paneb, et ühte tagajärge näha saada, mida
 ta väga hästi juba ette teab. Seda nimetatakse
 experimenteerimiseks. - Arstata eest elus meel
 majas üks arstiteadlane, keda ma väinse tüd-
 rukuna kõigest südamest vihkasin, sest et ta
 vaeseid kodujäneseid elavalt lõi. Ta tea-
 dis korrapäält, kui palju ta nende looma-
 keste vastupidamise pääle loota tohtis, kas
 nad tal noa all ära surevad, või kui
 kaua neid elus hoida ja kannatada lasta
 võis, kui ta neile häa teitnise läbi „jõudu
 andis, katsumisi ära kandis.“ - [Tasa naera-
tades.] Tahate teie mind uskuma panna,
 Jumal on misugune arstiteadlane? [Et
Eduard rääkida tahab, tõstab ta vasti tõrju-
des käe ja räägib edasi.] Ma tahan teile
 ütelda, mis mind tõestib. Ma heitsin ennast
 selle käsu alla, mis ainuke on, millel töö-

tus kaasas käib, et sa nana elaksid ja et minu käsi hästi käies maa pääl. Häa käenkain ei läinud täide; ma loodan Jumalalt et ka teine osa töötust täide ei lähe ja et minu laps mind warsti enesele järele kutsub.

Eduard. Oo, kui ma omi suudaksin neid mõtteid teie hingest cemale peletada!

Hedwig [raputab wainselt naeratades pääd] Ei! Teie ei suuda seda mitte. [Annab talle kae] Olage hästi, kõrgeamuline!

Eduard [kumardab ja lähleb kesnelt ära]

Sidonie [lähemale astudes] Minu waene Hedwig!

Hedwig [paludes] Ma tahaksin nüüd häa meelega üksi olla.

Huttereri Laps, oless wahesti siiski parem, kui keegi sinu lähedale jääks.

Hedwig [raputab kergelt pääd] Ma tänan teie hoolitsamise cest.

Huttereri [walusalt] Sa arwad, see tuleb natuke hilja.

Hedwig Ma ei ütke ju midagi. Kui ma teile

praegu nägu elav etteheide olen, siis ärge laske ometi minu ees midagi märgata, ma ei saa seda enam ju kaua olema.

Butterer [pöörutatult] Laps? - [Watab nõutalt oma naese käest rinni.] Sidi! - [Sasib mõlemate kätega oma juukseid, pisarad silmis] Ah, hall - hall - see on õige värv - see on see õige. - [Ühes Sidoniga ära majasse.]

Schön [lühkub Anna aiavaravast välja] Mine ära, ema! [Tuleb ette Josepha juurde paneb talle käe öla päiale.] Tsiie! Tulge! Josepha [kes põllega üle silmade pühib.] Ja!

Hedwig [üles waadates.] Kes see on? Seda tüdrukut peaksin ma tundma. [Wäriseb.] Ah ja, ma tean! [Tõmbab käega üle otse-
esise ja juukse.] Ka muudu oli temast juttu. Meie olime ühest liigist.

Schön [pahasaks saades.] Prona Stolzenthaler, kui mõni muu julgub seda teist ütelda...

Hedwig. Ole wagus, wana! [Watab wäikse lillerimbu, mis tal rimmas oli, ära] Need korjasin ma waasist eilaste hulgast wälja. [Üht walget roosi wälja wöttes ja Josephale pakkudes.] Üle üö seisnud - kahwatan ja närtsinud - kas sünnivad? Wätne! - Kas ühile wõi mitmele, meie oleme inxagi kaks äramiitud!

Josephha [hoiab mõlemate kätega Hedwigi pahemast käest kinni ja suudleb seda.]

[Esriie langeb ruttu.]

Mundatus.

[Wangikong. Uks on tagaseinas, pahema nurga lähedal; paremas nurgas on nari. Paremas seinas keskpäigas on aken, kust vastu oleva seina peäle kitsas hele valguse joon paistab - hõmmiku päikesest.]

4. Tendus.

Wangiwahht Itzwanger, Martin siis Eduard.
Itzwanger [seisab ukse juures.] Wanad ei tohi sisse tulla?

Martin [istub nari peäl, mõlemad käewarred põlvede peäle toetatud paa käte peäle. Raputab paa.]

Itzwanger. Peawad wälja jääma? [Astub tagari.]

Eduard [ilmub ukse peäle ja näitab Itz-

wangerile ühte sedelit]

Hzwanger. Palun aga sisse astuda, kõrge-
auuline! [Laseb Eduardi sisse astuda ja
läheb ära, oma taga ust sinni pannes.]

Martin [läheb Eduardile vastu.] Ah, sina
oled Eduard? See on ilus, et sa tule!'

Eduard. Ma näen, sa oled kindel.

Martin. Ma võtan ennast kokku. See on
mulle ju paras - ja igatahes on see mõist-
likum, kui veel kauem nagu pidalitöbi-
ne inimeste seas ümber jooksta. Ma olen
enese meelest nagu metsloom, kellel ta-
gastjärele inimese aru päha on tulnud. -

[Waatab ukse poole.] On juba hilja, ja?

Eduard [kõrvale puigeldes.] Ei ole hilja -
Tahtsid sa minust midagi? Väin ma
wahest sinu hääks midagi teha?

Martin. Ei! Väha tahtsin ma sind veel
oord. Ütel da tahtsin ma sulle, et sa
mulle kõige armsam minu mänguseltri-
liste hulgas olid, olgugi et me pärast
aastate jooksul üksteisest inka kõige -

male satusime. Sa olid mulle kõige
armsam ja kõige vihatum, sest sa
olid minust inna ees, sinu päale olin
ma alati kade, ma tean ka alles lü-
hixest aega mis pärast. Sinu väikse
ausa vanematemaja pärast. Kagu sa
praegu minu ees seisad, mõtlen ma ta-
gasi nende aegade päale, nende õne-
likkude päevade päale - kus me veel
millestgi ei teadnud. - Olexs võinud hoo-
pis teisiti minna.

Eduard. Sa ei pea tagasi mõtlema.

Martin. Mitte tagasi, Eduard, kuhu siis?
Ees ei ole ju midagi. [Waatab jälle unse poole].
Inna hiljemaks jääb.

Eduard. Sa ootad kedagi?

Martin. Tead, inimesel peab ometi midagi
olema, mille päale ta raskel tunnil teta-
da võib, ka kõige halvemal inimesel!

Unes süda, kelle päale ta loota võib, kes
talle hinge põhjast hääd soovib ja kuigi
ta talle uhtebogu ainult walu on teinud.

Mul oleks raske, väga raske, siit ära minna.
Eduard. Ütle ainult kes, Martin. On küll
 veel aega, et...

Martin. Tärele saata? Ei! Sa peab ise tu-
 lema. Kaastundmust on ju sinul ka mi-
 nu vastu, aga tema - tema sallis mind
 inna, ja armastust, armastust tahaksin
 ma veel näha, enne kui ma ilmast lah-
 kuni.

5. stendus

Endised. Atzwanger. Herwig.

Atzwanger [ust avades.] Schalanter, siin
 on keegi!

Herwig [astub unse pääle.]

Atzwanger [läheb ära. Unes jääb kahti.]

Martin. 'Wanaema'! [Toovseb tema juurde.]

Herwig. Ära mind puutu nende kättega -
 nende kättega mitte! [Toetab päia unse-
 posti vastu pahi pool, tasa nuttes.] Seda
 pean ma sinust nägema, Martin! Seda ei
 oleks ma mõeldnud! Ei oleks mõeldnud!

Martin! Oh, wanaema, et see ainult tulid!

Ma tean ju, et mind üksigi asi puhtaks ei saa peseda, ja et ma kõige selle armastuse, hoolde ja mure eest halvasti nätte olen tasunud, aga sina oled ainuke hing Jumala päikese all, kes mulle kallis on. [Kõnnu pandud kätega] Ole häa minu vastu, wanaema, ole häa!

Herwig. See näin sija läns mulle äige raskeks minu wana jalgade pärast ja sest et see mulle sija [näitab südame pääle] lõi, aga wäha tahtsin ma sind siiski veel, Martin, ja ma ei tulnud mitte, et sul südant raskens teha.

Martin. See lähel isenesestgi raskens. Kui nad mind alati sinu sõna kuulda olexiwad lasknud, wanaema, ma wõiksin nüüd kei tubli mees inimeste ees seista ja wõiksin sulle sinu wanul päwil nii mõnda rõõmu valmistada, - nüüd olen ma aga neile walgetele juuksetele ainult häbi teinud ja pean surma minema, kus ilm nii täis päikesepaistet on... Sa armas Jumal,

ma olen ju ainult üks õnnetu meheks, kes
 aegamööda nii mustaks on saanud. Ma ei
 kuusi mitte, kas see õige on - aga on see
 inimlik, inimest maha põlvitada lasta -
 veel üks viimane pilk selle maailma
 päale - must side silmade ette - valmis -
 ah! [Langel maha ja võtab Herwigil põl-
 vede ümber kinni.] Wanaema, aita!

Herwig [minestab ära]

Eduard [hoiab teda kinni, tasa] Martin!

Martin [teuseb ruttu üles] Saewane isane!
 Mis tal on? Wanaema, ole meistlik! Wana-
 ema, ma olen juba jälle julge - kas kuulad?
 Eduard, hoolitse tema eest, waata kuidas
 ta väriseb, nii ta pärast - kui me juba
 kaunis kaugel oleme - trepist alla, nii ta
 kodu, ära jata teda ka nii pea üksi, tee
 seda mulle meelehäiks! Ma olen juba
 jälle julge, wanaema, see on ju ainult silma-
 pilgu asi, siis on ju kõik mööda ja see
 on ainult häa ja see on õige. Ära minu
 pärast korda, mina muutren ainult sinu

pärast, ainult sinu pärast.

Herwig. Ära muretse, ma olen juba jälle, nagu ma olema pean. Ole aga sina tugev, Martin!

Martin. Ja, wanaema! [Rahulikult] Nad tulewad trepist üles.

Eduard. Martin, kui sa oma wanemaid wahest veel näha tahad -

Martin. Ei! Keil ei ole mulle midagi andeks anda ja minul ei ole nendelt midagi andeks paluda.

Eduard [lepitawas toonis päale käies]
Mõttele neljanda käsu päale!

Martin. Minu armas Eduard, sinul on see kerge, sa ei tea, et munele inimesele kõige suuremaks õnnetuseks on, et ta oma wanemate poolt kaswatatud on. Kui sa koolis lastele õpetad: „sina pead isa ja ema auustama,“ siis üttele ka wantslist wanematele, et nad selle järele oleksiwad.

[Ükse taha ilmiiwad. soldatid]

Itzwanger [ükse pääle astudes] Schabante!

Martini. Ma tulen juba! Need paar sammu,
 mis mul veel minna on, ei tõesta ma enam
 silmi maast üles, viimase pilgu taham
 ma sellesse auusasse näosse heita, nendesse
 truudesse silmadesse, kellele ma nü mõ-
 ne pisara olen maksnud ja kes juba minu
 hälli juures walwasivad. Wanaema, keegi
 ei tea, mis pärast tuleb, et ma aga - tulgu
 mis tuleb - rahulikumalt lahkun, anna
 mulle andeks!

Herwig [paneb talle käed pää pääle]

Andku Jumal sulle andeks, nagu mi-
 na sulle andeks annan, - ja ilmi, nagu
 Jumal sulle andeks andma saab.

Kõik wõlm. Amen!

[Waeste patuste kell hakkab löüma]

[Eesriie]

— Lõpp —

